

Konfuciusz Krónika

Az ELTE Konfuciusz Intézet magazinja

XVI. évfolyam

2023

孔子学院通讯
罗兰大学孔子学院
2023年

Tartalom

Igazgatói köszöntő.....	1
Szerkesztői köszöntő	3
A Krónika szerzői.....	4
A Konfuciusz Intézet elmúlt egy éve	5
Zala László: Műgyűjtés a Ming-dinasztia idején.....	14
Farkas Janka: A bódhiszattvák zöld ösvénye.....	18
Keller Mirella: Kőfalba vájt emlékezet	24
Koi Ádám: Kínai szólásmondások	30
Gájász Enikő: Kultúrák harca	34
Könyvajánló	40

Konfuciusz Krónika

Az ELTE Konfuciusz Intézet magazinja

XVI. évfolyam, 2023

HU ISSN 1789-8617

Megjelenik évente

Főszerkesztő: Gájász Enikő

Műszaki szerkesztő: Terjék Edina

Képek: Csóka Ferenc, Macgill Szonja, Rusznák Gábor

Magyar nyelvi lektor: Dr. Laczkó Krisztina

Kínai fordítás: Li Aoran, Ma Ying

Felelős kiadó: Dr. Hamar Imre

ELTE Konfuciusz Intézet

Cím:

1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F I. em.

Tel.: (36)-(1)-411-65-97

Fax: (36)-(1)-411-65-98

www.konfuciuszintezet.hu

kultura@konfuciusz.elte.hu

Nyitvatartás: H–Cs: 10:30–18.30, P: 10:30–16:00

Igazgatói köszöntő

A 2006-ban alapított ELTE Konfuciusz Intézet Magyarország legrégebbi és legnagyobb kínai kulturális intézete, amelynek elsődleges feladata az, hogy a kínai nyelvet és kultúrát megismertesse és népszerűsítse hazánkban. 16 éves fennállása óta az intézet munkáját számos kitüntetéssel ismerték el. Többek között négy alkalommal kapta meg a Kínai Nyelvoktatási Tanács kiváló minősítését, 2015-ben Shanghajban Modell Konfuciusz Intézetté választották, 2020-ban pedig a „Kiváló Kínai Nyelvvizsgaközpont” kitüntetésben részesült.

Az intézetben aktív nyelvoktatási tevékenység folyik, évente mintegy 2-3000 diák részvételével. Nemcsak a közoktatásban vagyunk jelen általános, középiskolai és egyetemi szinten is, hanem intézetünk a kínainyelvtanár-képzésben is jelentős szerepet tölt be, hiszen 2014-ben itt alakult meg a Közép- és Kelet-európai Tanárképző Központ, amely egyedülálló a világon. Intézetünk emellett sokrétű tudományos tevékenységet is folytat sinológiai konferenciák szervezésén, szakfolyóiratok és tanulmánykö-

tetek publikálásán át a 2019-ben megjelentetett Kínai–Magyar nagyszótár kiadásáig.

A nyelvoktatás mellett kiemelt feladataink közé tartozik a tudományos ismeretterjesztés és a művelődésszervezői munka is, hiszen éves szinten több mint 60 kulturális programot rendezünk. Az intézet legjelentősebb programjai között szerepel a Kínai Holdújévi Ünnepség, illetve a Konfuciusz-nap, de olyan országos jelentőségű programsorozatokhoz is csatlakozunk mint a Múzeumok Éjszakája vagy a Kutatók Éjszakája.

Az évente megjelenő *Konfuciusz Krónika* című magazinunk az intézet változatos munkájába nyújt betekintést a teljesség igénye nélkül, illetve a kínai kultúra különböző területeiről közöl ismeretterjesztő írásokat, amelyekhez jó szórakozást kívánunk!

Prof. Dr. Hamar Imre
ELTE Konfuciusz Intézet
igazgató

院长致辞

创建于2006年的罗兰大学孔子学院是匈牙利成立最早、规模最大的汉语文化机构，学院的首要任务是在匈牙利传播和推广中国语言与文化。成立16年来，学院工作屡获殊荣。其中曾4次荣获汉办“先进孔子学院”称号，2015年在上海被评选为“示范孔子学院”，2020年被授予“汉语考试优秀考点”奖。

学院积极开展语言教学活动，每年有大约2000-3000名学生参与其中。我们的教学活动不仅体现在包括小学、中学和大学在内的公共教育层面，同时我院在汉语教师培训领域也发挥着重要作用，2014年，全球唯一的中东欧汉语教师培训中心就在我院揭牌成立。此外，我院还通过组织汉学研讨会、发布学术集刊与著作等方

式开展了不同层次的科研活动，并于2019年出版了《汉匈词典》。

除语言教学外，科普及文化组织工作也是我院的主要任务，我们几乎每年都会举办60余场文化活动。学院最主要的文化活动包括中国春节以及孔子学院日，此外，我们也会参与一系列全国性的重要活动，例如“博物馆之夜”或“学者之夜”。我院每年出版的《孔子学院通讯》杂志是了解学院主要工作的一个窗口，也是通过发表文章对不同领域中国文化进行推介的一个平台，愿我们的刊物为读者带去快乐！

罗兰大学孔子学院院长、教授
郝清新博士

Miért tanuljunk kínaiul?

A kínai nyelv megismerése nemcsak jó befektetés, hanem általa hozzáférhetünk Kína rendkívül gazdag kultúrájához is, amely hihetetlenül sokszínű, értékes kulturális kincsekkel gazdagította az emberiséget.

Az emberiség több mint egyötödének kínai az anyanyelve, a kínai az ENSZ hivatalos nyelveinek egyike.

Kína ma a világ egyik legfontosabb gazdasági, politikai, kulturális nagyhatalma, így az élet szinte minden területén megkerülhetetlen.

A kínai cégek behálózák a világot, és e cégek mindegyikének szüksége van kínaiul jól beszélő szakemberekre.

Kínainyelv-tanfolyamok az ELTE Konfuciusz Intézetben

Az ELTE Konfuciusz Intézet rendszeresen indít különböző szintű kínainyelv-tanfolyamokat. Nyelvtanfolyamainkat kínai anyanyelvű vagy Kínában képzett tanárok tartják.

A kínai nyelv nem is olyan nehéz, mint ahogy azt sokan gondolják. Nyelvtana a világon az egyik legegyszerűbb *(nincsenek toldalékok, nemek, számok, esetek)*, egyedül a zenei hangsúlyok és az írás jelenthetnek problémát.

Ám azt a 3000 írásjegyet megtanulni, amelyet a mindennapi életben használnak, egyáltalán nem boszorkányság! Tanfolyamainkra, programjainkra mindenkit szeretettel várunk!

Tisztelt Olvasó!

Az elmúlt egy évben tovább folyt Intézetünkben a kínai nyelv-oktatás, összesen 8 nyelvvizsgát tartottunk, amelyeken 935 nyelvvizsgázó vett részt. Az elmúlt két egyetemi szemeszter alatt több mint 60 kulturális programot bonyolítottunk le, ezen felül pedig elkezdtük a Kínai Tanszék 100 éves évfordulójának ünnepi programsorozatát, amelynek első állomása egy, a Cambridge-i Egyetemmel közösen szervezett PhD-konferencia volt. Nagy örömünkre szolgált, hogy idén megszervezhettük a mindenképpen hiánypótlónak számító ELTE Kínai Karriernapot, amelyen összesen 15, a magyarországi piacon jelen lévő kisebb-nagyobb cég képviseltette magát. A nagy érdeklődésre való tekintettel, a programot minden évben megrendezzük. Kiemelendő, hogy a nyelvvizsgán túl Intézetünkben tovább folytatódott a művészeti oktatás, heti három alkalommal lehetett nálunk kalligráfiát, illetve kínai festészetet tanulni kezdő és haladó szinten.

A *Konfuciusz Krónika* a korábbi évfolyamokhoz hasonlóan változatos, érdekes tartalommal várja olvasóit. A mostani számban megjelenő írásokat az ELTE-n tudományos tevékenységet folytató PhD-hallgatók tollából ismerhetik meg. Betekintést nyerhetnek a fenntartható buddhizmusba, megtudhatják mennyit érnek a régi Kínából származó tárgyak, barangolhatnak buddhista templomokban, de megtudhatják azt is, hogy milyen harcok folynak a kínai és magyar online videójátékosok között.

A jövő évben is sok szeretettel várjuk a kínai nyelv és kultúra iránt érdeklődő látogatókat előadásainkon, kulturális programjainkon és tanóráinkon. Kellemes időtöltést, tartalmas szórakozást kívánunk kiadványunkhoz!

Gájász Enikő
főszerkesztő

亲爱的读者：

过去一年，我院的汉语教学工作持续开展，总共举办了8次语言考试，共有935名考生参加。过去的两个学期内，我们举办了60余场文化活动，并启动了中文系100周年的系列庆祝活动，其中首场活动就是与剑桥大学联合举办的博士生会议。我们很高兴今年促成并组织了首届罗兰大学中企招聘会，可以说填补了一项空白，共有15家大大小小的中国公司参加了此次招聘会。鉴于感兴趣者众多，我们决定每年都举办这项活动。值得一提的是，除了语言教学以外，我院还持续举办艺术教学，每周三次书法和中国绘画学习，分为初级和高级班。

与往年一样，《孔子学院通讯》以丰富多彩和有趣的内容等待着读者。本期将呈现给读者的是罗兰大学博士生的学术研究。我们可以接触到可持续的佛教，了解旧中国物件的价值，还可以漫步在佛教寺院中，以及了解中国和匈牙利网络游戏玩家之间的战争。

明年，我们也同样期待更多对中国语言和文化感兴趣的人参加我们的讲座、文化活动以及课程。祝您阅读愉快，徜徉在丰富且有趣的内容之中。

主编
安妮

Farkas Janka 杨歌

Az ELTE Keleti nyelvek és kultúrák kínai szakirányán szerezte meg BA-diplomáját 2020-ban. Ezután az ELTE Társadalomtudományi Karán Humánökológia mesterszakon folytatta tanulmányait, ahol a buddhizmus ökológiai szemléletre tett hatásaival kezdett foglalkozni. Jelenleg az ELTE BTK Sinológia doktori program hallgatója, ahol a kínai buddhizmus és a környezeti etika kapcsolatának kutatásával foglalkozik.

A *Konfuciusz Krónikában* először publikál, írásában a taiwani Tcu-Chi Alapítvány buddhista szervezet fenntarthatósági programját mutatja be.

2020-ban a Roland University Eastern Languages and Cultural Studies programjának hallgatója lett. Utána a Roland University Eastern Languages and Cultural Studies programjának hallgatója lett. Utána a Roland University Eastern Languages and Cultural Studies programjának hallgatója lett.

Koi Ádám 桂亚当

Koi László Ádám az ELTE Sinológia doktori programjának hallgatója. Kutatási területe a korai chan buddhista szövegek, valamint a kormányzással kapcsolatos ideológiák és metódusok a régi és mai Kínában. Iskolaát Budapesten, Pekingben és Sanghajban végezte, a Heidelbergi Egyetem és a Torinói Egyetemhez tartozó TOChina Hub munkatársa.

Először publikál a *Konfuciusz Krónikában*, írásában a kínai idiómákról értekezik.

桂亚当是罗兰大学汉学博士生学院的学生，其研究范围包括早期禅宗经典以及中国古代和现代的意识形态和治理方法。他在布达佩斯、北京和上海完成了学业，是海德堡大学和都灵大学TOC中国中心的员工。这是桂亚当首次在《孔子学院通讯》上发表文章，文章主题是中国的成语。

Zala László 罗子路

2011-ben végzett az amerikai Kenyon College-ban, ahol nemzetközi tanulmányokat, kínai nyelvet és vallástudományt hallgatott. Emellett a kínai Kunmingban, a Yunnan Minorities University-n tanult. Jelenleg az ELTE BTK sinológia PhD-szakán hallgató, kutatási témája a művészetekről szóló diskurzus a késő császárkori Kínában.

A szerző első alkalommal publikál a *Konfuciusz Krónikában* Műgyűjtés a Ming-dinasztia idején címmel.

2011年毕业于美国凯尼恩学院，主修国际研究、汉语和宗教研究。除此之外，他还曾在中国昆明的云南民族大学留学。目前是罗兰大学人文学院汉学博士生，研究课题是中国晚期艺术话语。《明代的古董收藏》是作者首次在《孔子学院通讯》上发表的文章。

Szerzőink

Gájász Enikő 安妮

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem kínai szakán diplomázott 2018-ban, majd a Zhejiang Egyetemen végzett Kína-tanulmányok mesterszakon, jelenleg az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskolájának hallgatója, kutatási területe a modern társadalmi folyamatok leképezése a mai mandarin nyelvben. Kutatói tevékenysége mellett, az ELTE Konfuciusz Intézet főállású kulturálisprogram-szervezője, a *Konfuciusz Krónika* főszerkesztője.

Ebben a lapszámban Kultúrák harca címmel olvasható ismeretterjesztő írása.

2018年毕业于帕兹马尼·彼得天主教大学中文系，之后在浙江大学中文系进修并获得硕士学位。目前就读于罗兰大学语言学博士生学院，研究领域为当今普通话中的现代社会进程映射。除了研究活动以外，她还是罗兰大学孔子学院的全职文化组织者和《孔子学院通讯》的主编。在本期刊物中，您可以阅读到其题为《文化之战》的研究文章。

Keller Mirella 文美瑞

A Fo Guang Egyetem Buddhista tanulmányok szakán szerzett mesterdiplomát 2018-ban Taiwanon. 2019-ben az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola hallgatója lett a Sinológia doktori program doktoranduszaként, 2023-tól pedig a Pekingi Egyetem diákja. Kutatási területe a kínai buddhizmus, azon belül a chan iskola története, meditációs hagyománya és irodalma. A fiatal kutató az ELTE Konfuciusz Intézet rendszeres előadója.

A *Konfuciusz Krónikában* korábban több publikációja jelent meg, ebben a lapszámban a buddhista barlangtemplomok érdekességeibe avatja be az olvasót.

2018-ban a Taiwani Fo Guang Egyetem Buddhista tanulmányok szakán szerzett mesterdiplomát. 2019-ben az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola hallgatója lett a Sinológia doktori program doktoranduszaként, 2023-tól pedig a Pekingi Egyetem diákja. Kutatási területe a kínai buddhizmus, azon belül a chan iskola története, meditációs hagyománya és irodalma. A fiatal kutató az ELTE Konfuciusz Intézet rendszeres előadója.

Az ELTE Konfuciusz Intézet elmúlt egy éve

匈牙利罗兰大学孔子学院过去的一年

100 éves lett az ELTE Kínai Tanszék

A kerek évfordulót eseménysorozattal ünnepeljük, amelynek első állomása a Cambridge-i Egyetemmel közösen szervezett PhD-konferencia volt.

Egyetemünk méltó módon emlékezett meg az ELTE Kínai Tanszék fennállásának 100 éves évfordulójáról. Június 7-én, ünnepélyes megnyitóval vette kezdetét a kétnapos konferencia, amelyet a rangos Cambridge-i Egyetemmel közösen szerveztünk. A jubileumi eseményen Prof. Dr. Borhy László, az ELTE rektora, Prof. Dr. Galambos Imre, a Cambridge-i Egyetem professzora, valamint Prof. Dr. Hamar Imre, rektorhelyettes, az ELTE Kínai Tanszék tanszékvezetője mondott beszédet. A nyitóünnepségen zenei koncertet hallhattak a nézők, a Zhejiangi Zenei Konzervatórium cserediákjai kínai, valamint nemzetközi klasszikus műveket adtak elő, a zenés blokk utolsó produkciójaként pedig még egy magyar dal is felcsendült. A konferenciát az ELTE Konfuciusz Intézet szervezte, a kétnapos esemény az első programja volt annak a rendezvénysorozatnak, amely különböző eseményekkel folytatódik.

Magyarországon a kínai nyelv-oktatás története az 1923-as évekig vezethető vissza, ekkor alakult meg a Kelet-ázsiai Intézet az ELTE-n (abban az időben a Pázmány Péter Tudományegyetem). Vezetője **Pröhle Vilmos** turkológus volt, majd őt követte **Ligeti Lajos**, akit joggal tekinthetünk a magyar sinológia atyjának, hiszen a világhírű párizsi professzor, Paul Pelliot tanítványaként, a francia fővárosban elsajátított magas szintű kutatási ismereteket sikeresen építette be az oktatásba. Az ötvenes években megerősödtek a kínai–magyar kapcsolatok, ennek köszönhetően számos kutatónak nyílt lehetősége Kínában tanulni, majd a távol-keleti országból visszatérve a tanszéken folytatták akadémiai tevékenységüket.

Az igazi áttörést az 1985-ös év hozta el, ekkor minősítették át a kínai szakot B szakra A szakká, azaz ugyanolyan főszak lett, mint az angol, a francia vagy a német nyelv. Ezt követően évről évre egyre többen jelentkeztek kínai szakra, majd 2000-ben elindult a sinológia doktori képzés is.

A tanszék vezetését **Hamar Imre** 2002-ben vette át, aki így emlékszik vissza a mérőöldkőnek számító PhD-képzés indulására:

„Habár nehezek voltak a körülmények, és hiány volt teljes állású professzorokból, tanszékünk 2000-ben sinológiai doktori képzést indított, ami történelmi jelentőségű előrelépés volt, és biztosította a sinológusok újabb nemzedékének a felnevelését.”

Hamar Imre professzor vezetése alatt az ELTE-n a kínai nyelv-oktatás jelentős fejlődésen ment keresztül. 2015-ben itt alakult meg az egyetlen kínaitanár-képző mesterképzés. Köztudott az is, hogy a tanszék magas színvonalú tudományos kiadványokat jelentet meg. 2009-ben az ELTE BTK Távol-keleti Intézet, az ELTE Konfuciusz Intézettel közösen, megalapította az évente kétszer megjelenő, nemzetközi díjazásban is részesült *Távol-Keleti Tanulmányok* című folyóiratot.

Az elmúlt száz esztendőről emlékezett meg beszédében **Borhy László**, az ELTE rektora, az ELTE Ókori Régészeti Tanszék tanszékvezetője. Köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a Kínai Tanszék megalakulása óta a kínai nyelv oktatása folyamatosan fejlődik, népszerűsége pedig a felvett diákok számában tisztán tükröződik. Beszédében hangsúlyozta, hogy idén összesen 201 hallgató tanul kínai nyelvet alap-, mester- és doktori képzésben.

Borhy László, az ELTE rektora
薄慕往教授

A kínai nyelv-tanulás fontosságát emelte ki **Galambos Imre**, a Cambridge-i Egyetem professzora is, aki örömmel számolt be arról, hogy ő is részese a kínai szak 100 éves történelmének, hiszen 1991–1993 között az ELTE-n tanult kínai nyelvet és irodalmat, majd sikeres diplomát szerzett. A sinológus elmondta, hogy már a pandémia alatt megfogalmazódott benne a közös doktori konferencia ötlete, így már nagyon várta a megvalósulását.

Galambos Imre
高劳博斯·伊姆雷教授

Mint elmondta: nincs is fontosabb annál, minthogy a Kínával foglalkozó PhD-hallgatók megismerjék egymás szakterületeit, és gondolatösztönző kérdéseikkel támogassák sinológusjelölt társaikat kutatásuk fejlődésében.

A konferencián összesen 19 PhD-hallgató mutatta be aktuális kutatását, a konferencia nagy sikerére való tekintettel várhatóan jövőre is sor kerül az eseményre.

匈牙利罗兰大学孔子学院过去的一年

罗兰大学中文系迎来了成立100周年的庆祝活动！这个重要的周年纪念活动由一系列活动构成，第一个活动是与剑桥大学合作举办的博士研究生会议。

我校隆重地纪念了罗兰大学中文系成立100周年。6月7日，为期两天的庆祝活动以隆重的开幕式拉开帷幕，这次活动与著名的剑桥大学共同举办。在庆祝活动中，罗兰大学校长薄慕往（Borhy László）教授，剑桥大学教授高劳博斯·伊姆雷（Galambos Imre）教授，以及罗兰大学副校长、中文系主任、罗兰孔院匈方院长郝清新教授以及罗兰孔院中方院长李登贵教授出席开幕式。

观众们在开幕式上欣赏了音乐会，来自浙江音乐学院的中国和国际学生演奏了中国和国际经典音乐作品，最后演奏了一首匈牙利民歌。这次会议由罗兰大学孔子学院组织，是纪念活动的第一个部分，接下来的活动将继续进行，包括各种不同的活动。

匈牙利的中文教育可以追溯到1923年，当时在罗兰大学（当时的帕兹马尼·彼得大学）成立了东亚研究所。该研究所的领导者是著名的突厥学家普罗勒·维尔莫斯（Pröhle Vilmos），随后是李盖提（Ligeti Lajos），他被认为是匈牙利汉学之父，因为作为世界著名的巴黎教授保罗·伯希和（Paul Pelliot）的学生，他在巴黎学到了高水平的研究知识，并成功地将这些知识应用到了教育中。五十年代，中匈关系得到加强，许多研究人员得以在中国学习，然后回到匈牙利继续在学院从事学术活动。真正的突破是在1985年，当时中文专业从B类专业升格为A类专业，与英语、法语或德语一样。之后，越来越多的学生报考了中文专业，然后在2000年启动了汉学博士课程。郝清新教授于2002年接任该系主任，并回忆起这一具有历史意义的博士课程的开端：

“尽管环境很艰难，全职教授短缺，但我们系在2000年开设了汉学博士课程，这是一个具有历史意义的一步，为新一代汉学家的培养提供了保障。”

在郝清新教授的领导下，匈牙利中文教育取得了显著进展。2015年，这里开设了唯一的中文教师培养硕士课程。众所周知，该系发表了高水平的学术著作。2009年，罗兰大学文学院远东研究所与罗兰大学孔子学院合作创办了半年刊《远东研究》学术期刊，该期刊曾获国际奖项。

罗兰大学校长薄慕往也在演讲中回顾了过去的一百年。罗兰大学古代考古学系主任在致辞中强调，自成立以来，该系的中文教育一直在持续发展，其受欢迎程度可以从学生人数中清晰看出。他在致辞中强调，今年共有201名学生在基础、硕士和博士课程中学习中文。

剑桥大学高劳博斯·伊姆雷也强调了学习中文的重要性。他欣然表示，他是中文专业百年历史的一部分，因为在1991年至1993年间，他在罗兰大学学习中文语言和文学，然后成功取得学位。这位汉学家表示，早在疫情期间，他已经构思了共同举办博士会议的想法，因此他非常期待这次会议的实现。他说，对于从事中国研究的博士研究生来说，没有什么比相互了解彼此的专业领域更重要的了，他们可以通过的问题发人深省支持汉学研究的发展。

在会议上，总共有19位博士研究生展示了他们的研究。鉴于会议取得的巨大成功，预计明年也将举办类似的活动。

Újabb tudományos siker: Megalakult az ELTE Római Világ és a Távol-Kelet Kutatócsoport

A tudományos tevékenységet folytató csoport az Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Kiválósági Alapjának támogatásával jött létre, és a Konfuciusz Intézet keretein belül működik.

Maga a kutatócsoport egy olyan interdiszciplináris projekt, amely az ókori távolsági kapcsolatrendszerket kutatja, elsősorban a római világ, Délkelet-Ázsia és Kína vonatkozásában. Legfontosabb célkitűzése egy olyan komplex szintézis megalkotása, amely mind a Kelet- és Délkelet-Ázsiában előkerült római és ró-

mai vonatkozású régészeti leleteket, mind az antik és kínai írott forrásokat, mind a releváns régészetelméleti modelleket magába foglalja, és ezáltal lehetőséget biztosít a Római Birodalom és a Távol-Kelet közötti közvetítő hálózatok jobb megismerésére is. Ugyanakkor a cél nem egyszerűen a kereskedelmi rendszerek rekonstruálása, sokkal inkább annak megértése, hogy az egyes közösségek miért preferáltak merőben eltérő római tárgytipusokat.

A kutatócsoport tagjai / 研究小组成员

Hoppál Krisztina Kinga
régész; kutatócsoport-vezető

可莱
(考古学家, 研究组长)

Pap Melinda
sinológus; posztdoktori kutató

梅林达
(汉学家, 博士后研究员)

Boros Gábor Péter
sinológus; PhD-hallgató

高忱宁
(汉学家, 博士生)

Tabula Peutingeriana

A késő Római Birodalom úthálózatának térképe India és az attól keletre eső területek ábrázolásával.

A hároméves támogatási időszak alatt a projekt négy nagyobb területre fókuszál. Egyrészt a régészeti leletek és a korabeli kínai és antik források alapján Vietnám, valamint a dél-kínai térség és a római világ kapcsolatát elemzi, illetve bemutatja, hogy a fenti régiók milyen szerepet játszottak a római áruk közvetítésében. Másrészt pedig a kínai munkák és az antik auktorok szövegeinek összevetésével a Délkelet-Ázsiáról Kínában és a Római Birodalomban kialakult percepciókat határozza meg. A kutatócsoport azt vizsgálja, mennyire mutathatók ki hasonló vagy éppen különböző sémák ennek a saját írásos forrásokkal nem rendelkező, de kereskedelmi-közvetítői szempontból rendkívül jelentős régióknak a leírásaiban. A kapott összefüggések értelmezése régészet- és társadalomelméleti modellek alkalmazásával történik, az elért eredmények pedig hazai, valamint nemzetközi konferenciákon is megjelennek majd.

A kutatócsoport munkájával tehát az ókori Selyemút kommunikációs hálózatainak összetettségére, a közvetítő kultúrák szerepére, valamint a tengeri és szárazföldi útvonalak összefonódásának jelentőségére kíván rávilágítani.

Hoppál Krisztina Kinga

罗兰大学罗马世界与远东研究组成立

罗兰大学罗马世界与远东研究小组是由罗兰大学卓越基金建立的一个跨学科项目，隶属于罗兰大学孔子学院。

它旨在研究与罗马世界、东南亚和中国有关的古代远程通信系统。其主要目标是创建一个复杂的综合体，其中包括在东亚和东南亚发现的罗马和与罗马相关的考古发现、古代和中国的书面资料以及相关的考古理论模型，从而为更好地理解罗马帝国和远东之间的中介网络提供机会。与此同时，我们的目标不仅仅是重建贸易系统，更是为了理解各个团体偏爱不同种类罗马物件的原因。

在为期三年的资助期内，该项目将探索四个主要议题。首先，通过考古发现和当代中国及古代资料研究罗马世界、越南和中国南方之间的联系，并展示上述地区在罗马商品传播中发挥的作用。其次，另一方面，通过比较中国作品和古代作家的文本，界定了中国和罗马帝国对东南亚的认知。研究小组研究了在没有自己的书面资料，但从商业中介的角度来看极其重要的地区的描述中可以在多大程度上识别相似或不同的方案。

因此，该研究小组旨在阐明古代丝绸之路通信网络的复杂性、中介文化的作用以及海上和陆上路线交织的重要性。

Újabb mérföldkő Intézetünk történelmében: Megtartottuk az első Kínai Karriernapot

Az ELTE Konfuciusz Intézet programján a Magyarországon működő legnagyobb cégek képviselői várták a hallgatókat.

Kevés alkalommal láttunk ennyi embert reggel 10 órakor a Kari Tanácsteremben, mint május 24-én. Az érdeklődők megnövekedett számából biztosan állíthatjuk, hogy hiánypótló esemény volt a kínai állásbörze. A rendezvényen több magyarországi kínai cég is álláslehetőségekkel, bemutatkozó anyagokkal fogadta az érdeklődőket. Számos cég biztosított lehetőséget helyszíni interjúra is, illetve a kitelepült standoknál a szakmai gyakorlat lehetőségéről is tájékozódni lehetett.

Ünnepélyes megnyitó

Bartus Dávid, az ELTE BTK dékánja beszédében elmondta, hogy a Konfuciusz Intézet és a Távol-keleti Intézet, valamint a Kínai Tanszék az ország kínai nyelv és kultúra oktatásának legfontosabb központjai. Az egyetemi vezető büszkén hangsúlyozta, hogy jelenleg több mint 200 hallgató tanul kínaiul az ELTE-n, alap-, mester- és doktori képzésben.

Liu Bo, a Kínai Népköztársaság magyarországi nagykövetségének minisztertanácsosa beszédében röviden ismertette a két ország, Kína és Magyarország közötti gyümölcsöző gazdasági és kereskedelmi együttműködést. Végül pedig azt kívánta a résztvevőknek, hogy szakmai kompetenciájukra, nemzetközi motivációjukra és magabiztos kínai nyelv-tudásukra támaszkodva találják meg a számukra legideálisabb pozíciót az egyetemi állásbörzén.

大卫·宝图史，
罗兰大学文学院院长

郝清新教授，罗兰大学副校长，
罗兰孔院院长

刘波，公参，
中国驻匈牙利大使馆

juk fejlesztéséhez, éppen ezért is gondolta kulcsfontosságúnak a karriernapot, hiszen ezzel is segíti a hallgatók munkaerőpiaci elhelyezkedését.

李可欣,
中国银行匈牙利分行行长

Li Kexin, a Bank of China vezérigazgatója örömmel számolt be arról, hogy az egyetemi állásbörze nemcsak a munkaerőpiac szempontjából kiváló toborzási platform, de a vállalkozók számára is remek lehetőség arra, hogy az ELTE hallgatóival találkozva jobban megismerjék a magyar történelmet és kultúrát. Az ilyen jellegű események eklatáns példaként szolgálnak arra, hogy hogyan lehet olyan stabil gazdasági és kulturális cserekapcsolatokat létrehozni, amelyeken keresztül a két ország közötti baráti kapcsolat is erősödik. A cégvezető végül bemutatta a Bank of Chinát, és bátorította a közönséget, hogy csatlakozzanak a pénzügyi intézményhez.

卢勃, 中国中铁股份有限公司匈牙利公司总经理

Lu Bo, a China Railway Hungary Co., Ltd igazgatója készséggel mutatta be a kínai vasúttársaságot, és invitálta a közönséget, hogy éljenek a lehetőséggel, nézzék meg, milyen állásokat kínál a kiemelt fontosságú kínai vállalat. A vezető elmondta, hogy a munkahelyteremtés fontos, de nem elegendő, hiszen a két ország kultúrájának a cseréjét is meg kell valósítani, éppen ezért örömmel tölti el, hogy idén márciusban a kínai vasút és az ELTE együttműködési megállapodást írt alá, hogy közösen dolgozzanak a nemes célért, a kínai-magyar kulturális cserekapcsolatok erősítéséért.

A megnyitóünnepség végén a kínai Zhejiangi Zenei Konzervatórium cserediákjai adtak koncertet, akik jelenleg az ELTE Zeneművészeti Karán tanulnak. A profi zenészek gesztusként a kínai-magyar barátság jegyében kínai és magyar népdalokat énekeltek a kínaiakból és magyarokból álló közönség legnagyobb örömeire.

我们的机构迈出了历史性的一步： 我们举办了首次中国职业生涯日活动。

在罗兰大学孔子学院的活动，来自匈牙利最大企业的代表们在等待着学生们。

在5月24日上午10点，我们在学院会议室里见到了前所未有的人潮。从参与者数量的增加可以确定，这次中国招聘会是一次弥足珍贵的活动。活动中，许多匈牙利的中国企业提供了就业机会，向感兴趣的人介绍了他们的企业，并提供了现场面试的机会。此外，参观者还有机会在展台上了解专业实习的机会。

隆重开幕

罗兰大学人文学院院长大卫·巴图史（Dávid Bartus）博士在讲话中提到，孔子学院、远东学院和中文系是匈牙利最重要的汉语和文化教育的中心。该大学领导自豪地强调，目前有200多名学生在罗兰大学学习汉语，包括本科、硕士和博士课程。

中国驻匈牙利大使馆公参

刘波在讲话中简要介绍了中匈两国之间成功的经济和贸易合作关系。最后，他祝愿参与者们能够凭借自己的专业能力、国际动力和自信的汉语水平在大学招聘会上找到最适合自己的职位。

罗兰大副校长、中国系主任、罗兰大学孔子学院院长郝清

新（Imre Hamar）教授在致辞中强调，罗兰大学中国系越来越多地关注当今的现代中国，针对这一需求，他表示，他作为系主任的目标是旨在为学生提供尽可能多的机会来发展他们的专业能力，这正是他认为职业生涯日至关重要的原因，因为这也有助于学生在劳动力市场上的就业。

中国银行行长李可欣在致辞中表示，本次校园招聘会不仅从劳动力市场角度来看是一个很好平台，它也使企业有机会接触罗兰大学的学生、了解匈牙利的历史文化。中匈两国之间的友谊也正是在经贸往来和文化交流中才能不断增进。公司领导最后介绍了中国银行，并诚恳地邀请匈牙利学生加入中国银行。

中国中铁股份有限公司匈牙利公司总经理卢勃在致辞中对

并欢迎优秀的人才加入中铁。同时表示创造就业机固然重要，但还远远不够，两国之间的文化交流也必须实现。今年三月中铁和罗兰大学签署了合作协议，共同着力加强中匈文化交流，助推中匈关系的发展。在开幕式的最后，来自中国浙江音乐学院，现就读于罗兰大学音乐艺术学院的交流生为各位嘉宾带来了精彩的表演。

开幕式结束后，学生们通过与各个企业的展台负责人互动，选择自己心仪的企业。

罗兰大学孔子学院作为中文人才培养基地，着力于培养应用型人才，实现人才培养和输送的双重驱动。今后罗兰孔院将每年举办此类招聘会，为中资企业和大学生搭建交流沟通的平台，助力大学生实现在中资企业就职的梦想，推动中资企业在匈牙利更好更快地发展。

Műgyűjtés a Ming-dinasztia idején

Értéknövelő állagromlástól a szellemeket távol tartó bronzedényen át egészen az uralkodóház legértékesebb tárgyáig

Keleten, akárcsak Nyugaton, bevettnek számít az elmúlt évszázadok régiségeit gyűjteni. A kínai antikvitások világában az aukciós házak vezetik a műtárgyak értékesítésének a piacát, ahol a felső tízezer tagjai licitálnak Kína múltjának egy-egy darabjára. Kevésbé ismert azonban, hogy a kínai régiségek gyűjtése Kínában nem új jelenség. A Ming-dinasztia idején (1368–1644), miután a kormányzat megadta magát a piac erőinek, a kereskedők egyre könnyebben jutottak előkelő státuszhoz, az előkelők pedig könnyebben folytattak kereskedelmi tevékenységet, így a társadalom tehetős tagjai egyre inkább megengedhették maguknak a régiségek vásárlását és gyűjtését. Zala László tanulmánya azt tárgyalja, hogy a Ming-társadalom gazdag tagjai milyen típusú tárgyakat gyűjtöttek.

在东方，就像西方一样，人们乐于收集过去世纪的古董。在中国古董界，拍卖行主导着文物销售市场，顶级的一万多名会员竞拍中国的历史文物。然而，鲜为人知的是，在中国收藏古董并不是一个新现象。早在明代（1368-1644），由于政府屈服于市场的力量，商人更容易跻身于上层阶层，拥有了权势后更方便进行商业活动，因此社会财富掌握者越来越有能力购买和收藏古董。罗子路（László Zala）在他的研究中讨论了明代贵族们所收集古董的类型。

A Ming-dinasztia idején gyűjtött tárgyról olyan könyvekből tudunk, amelyeket Robert van Gulik holland sinológus 1958-ban „műértő irodalomként” azonosított: „az elegáns ízlés tudósai számára útmutatónak szánt összeállítások”.¹ Ez a műfaj először a Song-dinasztia (960–1279) idején jelent meg,² és valójában ismertetőkről arról, hogy az embereknek hogyan kell viselkedniük ahhoz, hogy kifinomultnak tűnjenek. Kevésbé világos azonban, hogy ki volt a könyvek célközönsége: a szűk körű kereskedőosztály, amely megpróbált a nemesi osztályhoz hasonlóan viselkedni, vagy a régi nemesi osztály, amely a konkurens kereskedőosztály felemelkedésének a fényében próbálta finomítani ízlését.

Craig Clunas angol művészettörténész összesen legalább 16 olyan szöveget azonosított, amely a késő császárkori Kína műértő irodalmi műfajához tartozik.³ A 16 közül kettőt elemzett részletesen: Cao Zhao 1388-as *Gegu yaolun* („A régiségek kritériumainak alapjai”) és Wen Zhenheng 17. század eleji *Zhangwu zhi* („A fölösleges dolgokról szóló értekezés”) című művét. A fölösleges szó használata itt arra utal, hogy a klasszikus kínai gondolkodásban a „külső” anyagi tárgyakat idegen tárgyaknak tekintették a „belső” tudáshoz képest, amely szükséges és értékes volt. Elmondható, hogy mindkét előbb említett szöveg hasonló mintát követ: felsorolja a tárgyakat, és ítéletet mond az értékükről.⁴ Érdekes módon nem mindig egyértelmű, hogy a szerzők a tárgyak pénzbeli vagy

esztétikai értékét minősítik. Szintén érdekes, hogy Wen Zhenheng *Zhangwu zhi* „A fölösleges dolgokról szóló értekezés” című műve a tárgyak és értékük tárgyalása mellett olyan viselkedési formákat is leír, amelyeket egy kifinomult embernek tanúsítania kell. Ezek közé tartozik az, hogy hogyan rendezzük el a tárgyakat a belső térben, hogyan alakítsunk ki külső tereket, például egy kertet, mit együnk, mit ne igyunk, de még az is beletartozik, hogy az évszaknak megfelelően milyen típusú virágokat milyen vázába helyezzünk. Az 1. fejezet például azt írja, hogy „a hegyi menedékhelyeknek világosnak és tisztának, de nem túl nyitottnak kell lenniük”, a 2. fejezet pedig arról számol be, hogy „a formális épületek elé magnóliákat lehet ültetni”.

¹ Van Gulik, Robert Hans 1993. *Chinese Pictorial Art as Viewed by the Connoisseur*. Taiwan, Republic of China: SMC Publishing: 51.

² Łakomska, Bogna 2014. „The Beginnings of Art History and Connoisseurship Studies in Ancient China”. *Roczniki Humanistyczne* LXII/9: 113–114.

³ Clunas, Craig 1991. *Superfluous Things*. Cambridge, UK: Polity Press: 8–39.

⁴ A *Zhangwu zhi* például gyakran használja a következő szerkezetet: „A 最貴, B 次之, C 次之”.

Itt az A tárgy a legértékesebb, a B a második legértékesebb, a C pedig a legkevésbé értékes.

Miket gyűjtöttek?

Bár nem feltétlenül világos, hogy a Ming-társadalom gazdag tagjai miért gyűjtöttek bizonyos tárgyakat, az viszont egyértelmű, hogy a szakértők, például Wen Zhenheng és Cao Zhao, milyen tárgyak gyűjtésére buzdították az embereket.

Érdekes, hogy Wen Zhenheng *Zhangwu zhi* „A főleges dolgokról szóló értekezés” című művének egyik alfejezete a tárgyak egy olyan csoportjának a leírására összpontosít, amely a kortárs árverési piacon különösen értékesnek mutatkozott. A kínai művészeti és antik aukciók terén világszerte a Sotheby's által 2022-ben eladott 27 legdrágább kínai tárgy több mint fele egyértelműen azonosítható ebben az alfejezetben.

Legértékesebb műtárgyak

Ming-dinasztia korabeli huanghuali összecsukható szék
5,4 milliárd forint

Yuan-dinasztia korabeli kék-fehér porcelánedény
1,7 milliárd forint

Han-dinasztia korabeli bronzfigura
1,5 milliárd forint

1. kép

A következőkben nézzünk meg közelebbről néhányat a Ming-dinasztia idején a műértők által gyűjtött régiségek közül.

Jáde

Ami a jádefaragást illeti, a Ming-dinasztia gyűjtői körében népszerűnek számítottak az ókori Xia (i. e. 2200–1750), Shang- (1750–1046), Zhou- (1046–256), Qin- (221–206) és Han- (i. e. 202–220 k. e.) dinasztiákból származó tárgyak. A rituális tárgyak bizonyos típusai különösen értékesnek bizonyultak, köztük az ősi *bi* korongok (1. kép). Ezek különböző méretűek, de mindig lapos korong formájúak voltak, közepén kerek nyílással. Ezeket a korongokat a neolitikumtól kezdve a Zhou-dinasztiáig szertartási célokra használták, és birtoklásuk hatalmat és rangot jelképezett. Olyan rituálékban is használták őket, amelyek az egyén hatalmát voltak hivatottak megerősíteni.

A típusok mellett a tárgyaltszövegek a népszerű faragási mintákról és a jáde színeinek a fajtáiról is beszélnek. Az egyik népszerű minta az 1. képen bemutatott *bi* korongon látható, úgynevezett „görnyedt selyemhernyó” minta. Az ívelt formák egy nagy csoport egymás köré tekeredett selyemhernyóra hasonlítanak, szinte meandermintát formázva. A meandermintázat jellemzően egy olyan folyamatos vonal, amely többször visszahajlik önmagába.

Ami a színeket illeti, a közhiedelemmel ellentétben a jáde nem csak zöld. A Ming-dinasztia gyűjtői a zöld és a zöld-kék lágy árnyalatait kedvelték, de a vörös (2. kép) és a sárga szín is népszerű volt. Az élénk smaragdzöld jádek nem voltak keresettek, mert azokat ízléstelennek tartották.

2. kép Kínai vörös jáde övhorog, 18. század

4. kép Kínai bronz *gu* rituális borosedény, Shang-dinasztia

Bronz

A Xia-, Shang- és Zhou-dinasztiából származó ősi bronz rituális edényeket a Ming-dinasztia idején is nagy becsben tartották. Wen Zhenheng *Zhangwu zhi* „A fölösleges dolgokról szóló értekezés” című műve 14 olyan ősi bronzedénytípust említ, amelyeket még ma is gyűjtenek, és értékesnek tartanak. A legnépszerűbbek közé tartoztak a *díng* és *gu* szertartási edények. A *díng* edényeket az ősi dinasztiák idején az ősöknek szánt rituális ételáldozatokhoz használták. A 3. képen látható állvány egy kerek típusú, de a legtöbb téglalap alakú volt, és négy lábbal rendelkezett.

Már a keleti Zhou-korban (i. e. 771–256) „kialakult egy legenda, amely a *díng* 鼎 bronzedényt

az államhatalom és az isteni hatalom kiemelkedő szimbólumaként ünnepelte”.⁵

A *díng* edények és a hatalom⁶ szoros összefonódását mutatja az is, hogy a modern kínai nyelvben számos, a hatalommal kapcsolatos szó és kifejezés tartalmazza a *díng* karakterét.

A Ming-dinasztia idején gyűjtött rituális ősi bronzedények más típusait nem ételáldozatokra használták, hanem inkább szertartási bor kiöntésére vagy tárolására (4. kép).

A Ming-dinasztia idején az értékes jáde- és bronztárgyak többsége ókori volt, néhány azonban a korszakból származott. Különösen értékesnek bizonyultak például azok az archaisztikus jádeedények, amelyek az ősi bronzedények formájára hasonlítottak. Érdekes belegondolni, hogy egy tárgy kora önmagában nem határozta meg a végső értékét.

Az 5. képen egy archaisztikus jádeedény látható, amely egy ősi *fang gu*¹ bronzra hasonlít.

3. kép Kínai bronz *díng* rituális edény, Shang-dinasztia.
The Trustees of the British Museum

5. kép Kínai archaisztikus *fang gu* formájú jádeedény, 18. század

Porcelán

A Ming-dinasztia idején a porceláncsészek, -tálak és -vázák is értékesek és népszerűek voltak a gyűjtők körében. A legértékesebb porcelántárgyak nem ókoriak, hanem a Song- (960–1279), a Yuan- (1279–1368) és a Ming-dinasztia idején készültek. Wen Zhenheng *Zhangwu zhi* „A fölösleges dolgokról szóló értekezés” című műve tárgyalja azt az öt híres kemencét, amelyeknek az alkotásai ma is nagy értéket képviselnek: Ru, Guan, Ge, Ding és Jun. Nem tudjuk, hogy milyen formák voltak a legnépszerűbbek, de azt tudjuk, hogy a lágy, egyszínű mázokat tekintették a legértékesebbnek. A repedezett megjelenésű tárgyak különösen elegánsnak számítottak. Ezt a hatást szándékosan hozták létre, de a vonalak pontos mintázata spontán módon, égetés közben jelent meg.

Mi volt értékes?

Nehéz pontosan meghatározni, hogy a Ming-dinasztia idején mi határozta meg egy régiség értékét. Amint láttuk, a kor önmagában nem volt a legfontosabb tényező, helyette különböző esztétikai jellemzők bizonyultak lényegesnek. Például a Ming-korszak műértői irodalma gyakran említi azt a hatást, amelyet a természeti elemeknek való kitettség gyakorolt a jász- és a bronztárgyakra a földben töltött évszázadok során. Egyes források szerint a patinásodás és az ezzel járó elszíneződés természetfeletti tulajdonságokkal ruházta fel a tárgyakat (8. kép). Például a hosszú ideig a földben lévő bronzedények jobban megőrizték a rajtuk látható virágokat, a patinázott jádetárgyakról pedig úgy vélekedtek, hogy azok távol tartják a gonosz szellemeket.⁷ Ez a fajta spontán állagromlás az értékes porcelánok repedezési mintáiban is megfigyelhető. A mintákat ugyan célzottan hozták létre, de véletlenszerűen alakultak ki, és törésekre hasonlítottak. Érdekes módon a Ming-dinasztia útikönyvei is azt írják, hogy kedvező volt, ha a lakkozott fafaragványokon a fülek letörtek, tehát ebben az esetben is pozitív tulajdonságnak tekintették a spontán állagromlást.

A Ming-dinasztia kék-fehér porcelántárgyai is igen népszerűnek tekinthetők. Különösen a Xuande császár (r. 1425–1425) és Yongle császár (r. 1402–1424) udvarából származó tárgyak voltak nagyon értékesek. Ezek gyakran kék alsó mázzal készült természeti motívumokat ábrázoltak, míg másokon egyedi minták és textúrák figyelhetők meg, mint például a 6. képen látható narancshéj-textúra.

6. kép Kínai porcelántál foltos kék mázzal és narancshéjtextúrával, Xuande-korszak, Ming-dinasztia. The Trustees of the British Museum

⁵ Childs-Johnson, Elizabeth 2012. “Big Ding 鼎 and China Power: Divine Authority and Legitimacy”. *Asian Perspectives* 51/2: 164.

⁶ Łakomska, Bogna 2012, “The Origins of Collecting in China. Underground Jade Treasures as a Reflection of Ancient Collecting”. *The Artistic Tradition of Non-European Cultures* 1: 20–21.

⁷ Łakomska, Bogna 2019. “The Significance of *Gegu yaolun* 格古要論”. *Art of the Orient* 8: 97.

A bódhiszattvák zöld ösvénye: Ahol a szemétszedés meditatív tevékenység

Mit gondolnak a modern buddhisták napjaink ökológiai válságáról? Hogyan próbálják a szerzetesek és a világi hívők élővé tenni a dharmát a klímaváltozás enyhítésében? Ezekre a kérdésekre mind választ kaphatunk a Taiwanon alapított Tzu-Chi példáján keresztül, amelynek ökológiai tevékenységeit és azok buddhista kötődését Farkas Janka, elsőéves PhD-hallgató mutatja be írásában.

2020-ban a Roland University Eastern Languages and Chinese Studies programban szerzett diplomát. Utána a Roland University Social Science Institute-ben folytatta tanulmányait az emberi ökológia mesterképzésén, majd elkezdte a buddhizmus hatását az ökológiai gondolkodásra. Jelenleg a Roland University Humanities Institute kínai PhD-hallgatója, kutatja a kínai buddhizmus és az ökológiai etika kapcsolatát. Ez az írás az első alkalommal a „Kong-fu-tse Akadémia Híradójában” jelent meg, amely bemutatja a csendes ökológiai munkát.

A három apáca és a buddhista szerzetes

A Tzu-Chi Alapítvány története egészen 1966-ig nyúlik vissza, amikor a fiatal és frissen felszentelt szerzetes, Zheng Yan mester (1937–) találkozott három apácával. A nővérek missziós tevékenységüknek eleget téve próbálták hitükkel meggyőzni a buddhista tanítót, aki bár érdeklődve hallgatta az apácákat, nem tért át a keresztény hitre. A találkozás azonban mégis nagy horderejűnek bizonyult. A nővérek ugyanis kérdőre vonták, hogy ha buddhistaként hisz az együttérző sze-

retetben, miért foglalkozik csupán önmaga szellemi fejlesztésével, és miért nem alapít iskolákat és kórházakat, mint a keresztények. Zheng Yan mester elgondolkodva az apácák szavain, létrehozta a buddhista Tzu-Chi Alapítványt, amely ma már Taiwan legnagyobb civil szervezete. A szervezet a 80-as évek óta folyamatosan és nagymértékben növekszik: 90 ezer önkéntest és 3 millió rendszeres adományozót mondhat magáénak. Fő tevékenységük az adománygyűjtés, a katasztrófasegítség, valamint a csontvelő- és egyéb szervdonáció, és a környezeti aktivizmusban is nagy jelentőségük van. Ebben az írásban ez utóbbit taglalom részletesen.

A Tzu-Chi Alapítvány irányelvei

A Tzu-Chi Alapítvány sok más modern buddhista szervezettel egyetemben részét képezi a humanista buddhizmus irányzatának, amelynek célja, hogy a tanításokat és a buddhista értékrendet a mindennapi élet és a konfliktusok kontextusában meghatározóvá tegye, az elvont rítusokkal és a túlvilági fókusszal szemben.

A mozgalom kezdetben Taixu mester (1890–1947) 1930-as években kezdődő reformjait vette irányadónak. A kínai szerzetes modernizációinak lényege az volt, hogy a buddhizmus érthetőbben, nagyobb tömegekhez is elérjen, valamint a szerzetesi közösség modernizálja a buddhista oktatást, és képes legyen aktívan válaszolni az aktuális társadalmi konfliktusokra. A buddhista újíto reformjaiban a környezettudatosság nem jelenik meg, hiszen a kínai társadalomban ekkor ez a kérdés még nem volt olyan átfogó probléma, mint napjainkban. Zheng Yan maga is hivatkozik Taixu mester elveire saját tanításaiban, amelyeknek legfőképp a rászorulókon való segítség, az empátia és a környezetvédelem a fő témája.

A humanista buddhizmus irányzatát gyakran asszociálják a Taixu által is nagymértékben inspirálódott vietnámi zen mester, Thích Nhất Hạnh (1926–2022) nevéhez fűződő elkötelezett buddhizmussal. Mindkét irányzat meghatározó üzenete a buddhizmus társadalmi szerepvállalása, valamint általánosságban helyi, alulról szerveződő mozgalmakként indulnak el, azzal a különbséggel, hogy

az elkötelezett buddhista mozgalmak, ha kell, a politikai folyamatokban is részt vesznek, a humanista buddhista szervezetek azonban szigorúan apolitikusak.

Tapsolással egy környezettudatosabb világért

A Tzu-Chi környezeti aktivizmusának kezdetét 1990-re vezethetjük vissza, amikor az akkor már széles támogatásnak örvendő szervezet vezetője, Zheng Yan mester megtartotta az éves dharmabeszédét. Felsőlalása végén a tapsoló közönségnek ezt mondta:

Remélem, hogy tapsoló kezeitek
fel tudjátok használni arra is,
hogy újrahasznosítsatok!

A beszéd után nem sokkal megkezdődött a Tzu-Chi hulladékkezelési programja, amelynek során a szervezet közösségi szelektáló, valamint újrahasznosító központokat hozott létre. Ennek jelentősége abban rejlett, hogy a hulladékgazdálkodás a hirtelen változó taiwani gazdasági körülményeknek, alapvetően a tömegtermelés, a növekedés-központú kapitalizmus és a fogyasztói társadalomra épülő tendenciák ered-

ményeként ekkorra meghatározó kérdéssé vált a helyi lakosok számára, ugyanis az infrastruktúrák nem tudták követni a szemétmennyiség termelődésének a mértékét.

A kis- és nagyvárosok utcáit dombokban borították a lomok, az ipari tevékenység pedig kontaminálta a közeli földeket és vizeket. A lakosok elégedetlenségének ellenére a kormányzás nem talált módot a probléma hatékony megoldására, így a létrejött társadalmi konfliktust – ahogy az a környezeti mozgalmak esetében gyakran látható – a civil szféra, azon belül pedig a Tzu-Chi közössége oldotta fel.

A szervezet által létrehozott hulladékszelektáló központok nemcsak kitöltötték az űrt, amelyet a kormányzati lépések hiánya hozott létre, de informálta is a lakosokat arról, hogy hogyan tegyenek fenntartható lépéseket a saját hulladéktermelésükkel kapcsolatban.

Rituális hulladékgyűjtés

A közösségi szemétválogató központok mai napig fontos részét képezik az Alapítvány ökológiai tevékenységének, és rengeteg aktivistát, valamint helyi lakost vonnak be a hulladékkezelési programba tájékoztatási és környezeti nevelési céllal.

A Tzu-Chi Alapítvány gyakran fogad iskolákat és családokat a központokba annak érdekében, hogy

a buddhista szellemiséggel keretezve a fenntarthatóságról tanítsa őket.

A központokban sok esetben található egy kisebb, jellemzően Avalokitesvarát ábrázoló szentély is.

Ezek után a hulladék szelektálásának és tisztításának menete egy adott sorrendben, csendben megy végbe, amely szinte ritualizálja az újrahasznosítás mindennapi tevékenységét.

A Tzu-Chi környezeti programjainak,
többek között a hulladékszelektálásnak
egy igen érdekes jellegzetessége,
hogy a szakrális szimbólumok
egy teljesen mindennapi,
profán környezetben
értelmeződnek újra.

Zheng Yan maga is kifejti, hogy a szelektív szemétyűjtés és -szelektálás egyfajta meditáció és szellemi kultiváció, amely sokkal hasznosabb, mint a bódhiszattvák nevének recitálása, hiszen aktívan segíthetik vele, hogy a világ élőlényének a szenvedése csökkenjen. A Tzu-Chi követői számára a bódhiszattvák személye nem egy túlvilági spirituális megmentő erő képvisel, hanem egy olyan követendő példát, amelyet saját életükre is alkalmaznak.

A Bódhiszattvaösvény

A mahájána iskola fontos tanítása az ösvény, amelyben a gyakorló a bódhiszattvává válás útjára lép. Megfogadja, hogy megvilágosodása után sem hagyja el a létkereteket, a Samsárát, hanem segíti az érző lényeket abban, hogy kiszabaduljanak a szenvedésből, és magára vállalja az ezzel járó erkölcsi gyakorlatokat és elveket. A bódhiszattva-ösvény közkedvelt tanítás a buddhista ökológiában, mert újrakontextualizálható a természet és a természeti lények védelmében. A kínai buddhizmus meghatározó alakjai a Bódhiszattvák, ilyen például a cikkünkben is említett Amitábha, aki a Tiszta Föld mennyei birodalmában lakozik, megmentő erejével pedig képes a gyakorlót eljuttatni oda, valamint Avalokitésvara, aki az együttérzés megtestesítője, és elkötelezett az emberek szenvedésének enyhítésében és megsegítésében.

A Tiszta Föld újraértelmezése

A szemétyűjtés ritualizálása és a bódhiszattvák példamutatásuknak hétköznapi felhasználása mellett, a Tiszta Föld kínai buddhista iskola tanítása is új értelmet nyer Zheng Yan vallási retorikájában. A kínai Tiszta Föld buddhista iskola a mahájána buddhizmus egyik irányzata, amelyben a hívők a Amitábha Bódhiszattva iránti bizalmukon és a megmentő erején alapulva törekednek az újjászületésre a Tiszta Föld nevű ideális mennyei birodalomban. Az irányzatban tradicionálisan megjelenő túlvilágiság és elvont rítusok helyett, a Tzu-Chi törekszik a Tiszta Föld konkrét környezeti kérdésekben történő alkalmazására.

Egy 1990-es kiadványban Zheng Yan mester a következőket fogalmazta meg:

A környezetvédelem áldott és érdemleges cselekedet, de mindezek mellett a Tiszta Föld létrehozásának a módja is.

A Tiszta Föld létrehozása az emberi birodalomban jellemző koncepció más modern humanista buddhista mozgalmak tanításában is. A Tiszta Föld újraértelmezett hagyományában persze helyet kap az egyén

szellemi szintű megtisztítása, ennek azonban fő eszközei Tzu-Chi közösségében könnyen lehetnek olyan mindennapi cselekedetek, mint a fenntartható szokások és az ökológiai lábnyom csökkentése.

Az Alapítvány önkéntesei által végzett környezeti nevelésben is sokszor kerül hangsúly a környezet-tudatosság olyan aspektusaira, mint a vegetáriánus étkezés, a minimalista fogyasztói szokások, a karbonsemleges közlekedési formák, valamint általánosságban a nem emberi élőlények és a természet iránt érzett együttérzés megélése. Zheng Yan szerint ezeknek a szokásoknak az ápolása elérheti a szellemi

és karmikus megtisztulást és a fizikai környezet megtisztulását is.

Az ökológiai elvek alkalmazása nemcsak egyéni, hanem szervezeti szinten is igen nagy jelentőségű. Az új iskolák és kórházak megépítésénél a megújuló energia, valamint a fenntartható építőanyagok használata elsődleges szempontok.

Ezen felül a Tzu-Chi katasztrófaelhárítási tevékenységében is fontolóra veszik az ökológiai szempontokat az önkéntesek: a segítségre szorulókat vegetáriánus étkezésben részesülnek, valamint újrahasznosított PET-palackokból készült takarókat kapnak. A szervezet adatai szerint már összesen 100 millió műanyag flakont használtak fel takarók készítésére.

Tzu-Chi Alapítvány

Zhang Yan szerzetes 1966-ban, Hualienben hozta létre a Tzu-Chi Alapítványt, kezdetben 30 háztartásbeli asszonnyal együtt, akik minden nap 50 pengőt raktak el egy közös bambuszperselybe, hogy ezt az összeget az együttérzés nevében szegény családoknak adják.

Ma a Tzu-Chi Taiwan legnagyobb civil szervezete, 67 országban található meg központjuk és nagyszámú önkéntesük.

Jelentős humanitárius és egészségügyi segítséget nyújtanak globálisan, nagyjából 4 millió beteget kezelnek közösségi kórházaikban.

A környezeti nevelés és fenntarthatóság egyik fontos küldetése az Alapítványnak: több mint 5000 közösségi hulladékszelektáló központot hoztak már létre Taiwan-szerte, valamint rendszeresen hirdetnek workshopokat a zöld háztartás és vegetáriánus életmód praktikáiról.

Több mint 5000 hulladékgyűjtő központ

A Tzu-Chi Alapítvány közösségének és szervezetének esetében alapvetően azt láthatjuk, ahogy a buddhista hagyomány új értelmezéseket kap az aktuális társadalmi problémák, jelen esetben tehát az ökológiai válság kontextusában, annak érdekében, hogy a buddhista identitás aktuális és releváns maradjon a modern hívő számára is. A Tzu-Chi bár inkább civil szervezet, mint vallási közösség, aktivizmusának morális táptalaját és keretrendszerét és vezetőjének identitását azonban mégis a buddhizmus képezi.

Mindezek mellett fontos azt is megjegyeznünk, hogy Zheng Yan és a szervezet tevékenysége sokszor megosztó véleményeket kap a modern buddhista közösségtől és a kínai társadalomtól (mind Tajvanon, mind a népi Kínában), hiszen több szempontból

eltávolodnak a hagyományoktól, vagy radikálisan új értelmezéseket fűznek a tanításokhoz.

A szervezet ennek ellenére továbbra is igen sikeres, folyamatosan új központokat alapít Ázsia- és Amerika-szerte. Összesen 128 országban nyújtanak humanitárius segítyt, és 67 országban van székhelyük. A Tzu-Chi újrahasznosító központjai a mai napig jelentősen hozzájárulnak Taiwan hulladékgazdálkodásához: több mint 5000 központot működtetnek 91 ezer önkéntessel, akik évente nagyjából 72 ezer tonna szemetet hasznosítanak újra. Az újrahasznosított anyagokat a Tzu-Chi különböző, a szervezet által is használt funkcionális tárgyakká alakítja, ilyenek például a fent említett takarók vagy az építő- és szigetelőanyag a kórházak építésében, vagy továbbadja ezeket más gyáregységeknek. Az innen keletkezett bevétel a szervezet bevallása alapján teljes mértékben humanitárius segélyként, valamint további hulladék-szelektáló központok alapításában hasznosul.

Hivatkozások

- Ng, Z. 2006. Purifying the Mind, Sanctifying the Earth: *Visualizing Environmental Protection in Humanistic Buddhism in Taiwan*. Self Published.
- Lee, C. & Han, L. 2015. "Recycling Bodhisattva: The Tzu-Chi movement's response to global climate change." *Social Compass* 2015, Vol. 62(3): 311–325.
- Arrigo, L. G. 1994. "The environmental nightmare of the economic miracle: Land abuse and land struggles in Taiwan." *Bulletin of Concerned Asian Scholars* 26(1–2): 21–44.
- Zimmerman-Liu, T. 2023. "The Development and Dissemination of Pro-Environmental Dharma among Taiwan's Humanistic Buddhists." *Religions* 14(2): 273.
- Huang, J. C. 2003. "The Buddhist Tzu-Chi foundation of Taiwan." In: *Action Dharma: New studies in Engaged Buddhism*. Routledge Curzon, 136–154.
- Ng, Y. W. 2018. "Pure Land and the Environmental Movement in Humanistic Buddhism." In: *Dao Companion to Chinese Buddhist Philosophy*. Springer, 417–436.

Kőfalba vájt emlékezet Buddhista barlangtemplomok Kínában

A buddhizmus megérkezése Kínába nemcsak a buddhista tanok, szövegfordítások és életforma elterjedését jelentette, egyúttal a buddhista templomok, kolostorok is megjelentek, amelyek a szövegforrások mellett fontos történelmi adatforrásként szolgálnak. A sziklafalba vájt barlangtemplomok is a szerzetesi élet egyik lehetséges színterei voltak, ám egyben a világi gyakorlók számára is nyitva álltak. Míg egykoron a vallási élet helyszínéül szolgáltak, manapság a buddhista barlangtemplomok inkább látványossággént, a múlt őrzőiként funkcionálnak. Látogatásuk térbeli és időbeli utazás is egyben. Jelen írásban Keller Mirella példajellelleggel Kína három jelentősebb barlangtemplomrendszerét mutatja be elsősorban azt a kérdést vizsgálva, miként maradtak meg ezek a barlangtemplomok és a bennük található műalkotások.

佛教传入中国，不仅意味着佛教教义、佛经翻译和生活方式的传播，佛教寺院也相继建立，成为文献以外的重要史料来源。在岩壁中建筑的石窟寺不仅是僧侣们生活的场所之一，同样也对在家修行者开放。曾经作为宗教生活舞台的石窟寺，如今的功能更多是作为景点和历史的守护者。置身其中堪称一场时间和空间的旅行。文美瑞（Keller Mirella）在此篇文章中以中国三大石窟寺系统为例，主要考察这些石窟寺以及其中的艺术品是如何得以在历史的长河中幸存的。

Pilu dong, Anyue, Sichuan

Barlangtemplomok nyomában

A barlangtemplomok olyan ember alkotta építmények, amelyek feltárt vagy természetes barlangokba épültek hegyek, sziklák és kanyonok oldalában. Ilyen szakrális helyek találhatók Indiában, Afganisztánban és Kínában, az eredetük pedig feltehetően az ősi indiai aszketikus hagyományhoz kapcsolódik. Az aszketizmus gyakorlói keresték fel ezeket a természetes képződményeket, és kezdték el használni őket. Az első Indiában található sziklába vájt barlangok az időszámításunk előtti harmadik századra tehetők, Asóka uralkodásának az idejére. Ezen barlangok belsejében egy sztúpa található, amely a buddhista építészet jellegzetes formája, hagyományosan a Buddha ereklyéinek a helye, vagyis a vallásos tevékenység bonyolítója (Leidy 2004).

Ázsián belül Kínában található a legtöbb barlangtemplom, az országon belül pedig leginkább északnyugaton, Gansu tartomány területén. Ennek az az oka, hogy ezen a vidéken haladt át a Selyemút, amelynek fontos szerepe volt a buddhizmus Kínába érkezésében. Ám későbbre datálható barlangtemplomok találhatók Kína középsőnyugati részén is, például az Anyue régióban. A hatalmas Kizil-barlangrendszer (Kezier 克孜尔) az egyik legkorábbi kínai barlangtemplom, amely a 3. századtól a 8. századig

épült. A barlangtemplomok méretüket tekintve lehetnek egyetlen teremnyi méretűek vagy hatalmas, összefüggő barlangrendszerek.

Ezek az építmények teret adhattak különféle vallási tevékenységeknek. Gyakorlás, tanítás és rítusok zajlottak bennük, de praktikus dolgok is megfértek itt, mint a mindennapi élet szinterei; a szerzetesek számára kialakított alvóhelyiség, konyha.

Ezek mellett természetesen könyvtárként is funkcionálhattak, illetve teret adtak a buddhista művészet számtalan remekének: szobroknak, festményeknek és feliratoknak egyaránt.

A védelmező Kizil-barlangok

A legrégebbi barlangtemplomrendszer a 236 barlangból álló Kizil-barlangok jelentik. A név egy uigur szóból ered, amely vöröset jelent, vagyis az itteni homok és kő színét. A hely egyik sajátos jellege a barlangok struktúrája: a Kizil-barlangok bejárata egy keskeny folyosóra nyílik, ezen keresztül volt elérhető a barlang fő csarnoka hátulról. Ennek a kialakításnak az oka a zord sivatagi körülmények elleni védekezés. A szentélyben a központi kép a szemközti falon helyezkedik el középen egy vájatban. Az oldalfalakon tanítási jelenetek vagy különböző dzsátakatörténetek láthatók, vagyis a Buddha előző életeinek történetei. Innen egy

boltíves átjáró egy hátsó kamrába vezet, ahol a Buddha parinirvájába távozásának ábrázolása látható festményen vagy szoborként megjelenítve. A parinirvájára a halál pillanata után bekövetkező nirvánára utal, és azokra vonatkozik, akik még életükben megtapasztalták a nirvána üdvét, a szenvedések megszűnését.

Az ikonográfiai vizsgálat utolsó elemeként a bejárat felett félkör alakú lunettát láthatunk, amely gyakran Maitréját, vagyis az eljövendő Buddhát ábrázolja.

A barlangtermek használatát illetően elmondható, hogy a belső termek, ahol nincsenek falfestmények, a szerzetesek lakóhelyei voltak (Withfield 2004). Itt a sziklába polcokat és fülkéket is vájtak, volt tűzhely, ágy és egy ablak, amelyen keresztül bejutott a fény a belső térbe. Az itt élő szerzetesek voltak megbízva a rituálék végrehajtásával.

A Kizil-barlangok termei azonban feltehetően ravatalozó kegyhelyként is funkcionáltak, amelyek jómódú mecénások adományaiból épültek, akik ezúton kívántak érdemeket felhalmozni elhunyt szüleik és ősük számára (Sharf 2013). Ugyan a barlangok és az azokat díszítő művészeti ábrázolásokat nagy számban őrizte meg a jelenkor, a sziklaüregekre egykoron jellemző aktív buddhista mindennapokat nem olyan könnyű rekonstruálni.

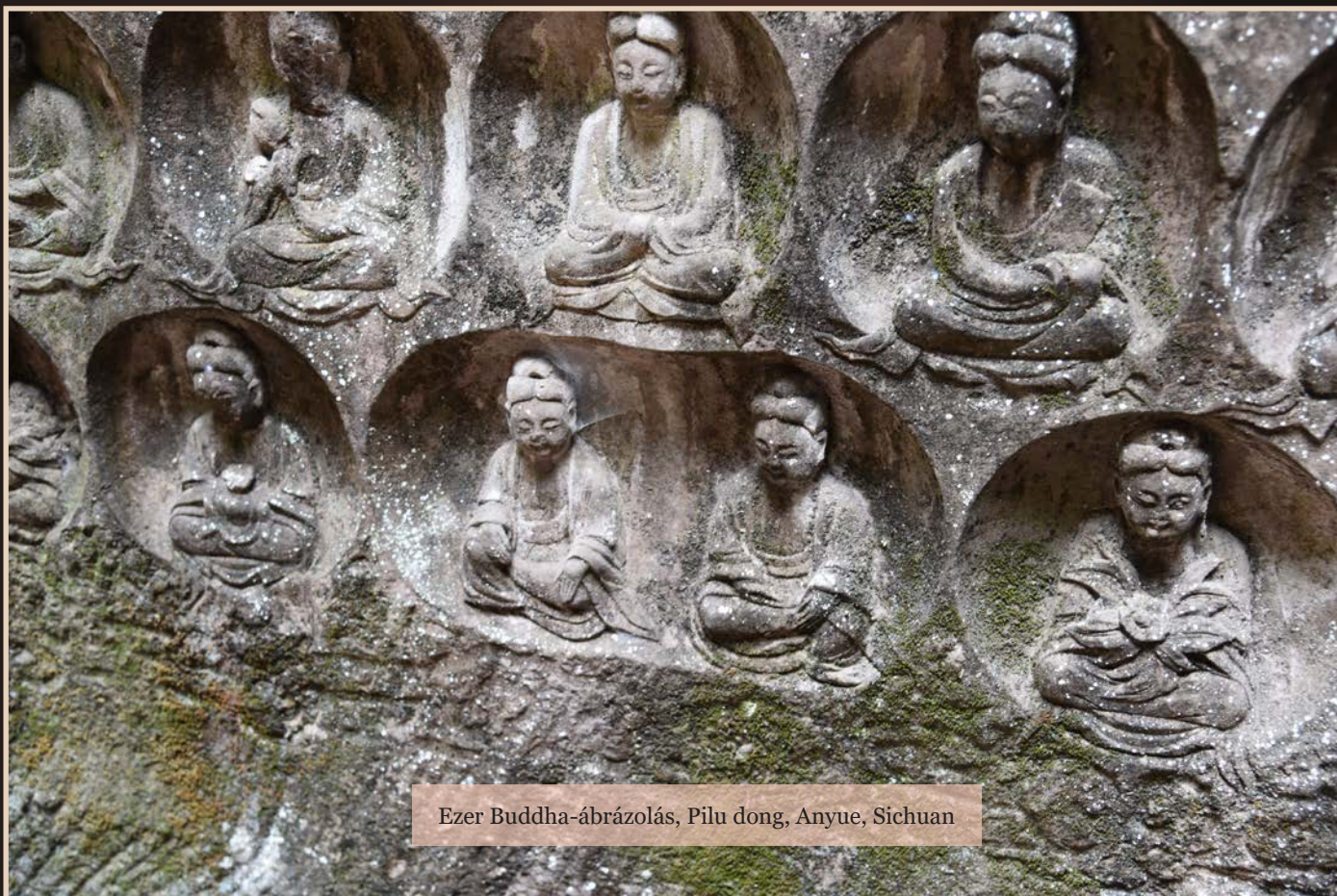

Művészettörténeti kincs az Ezer Buddha-barlangtemplom

A Selyemút két ága, vagyis az északi és a déli útvonala, Dunhuang 敦煌 területén futott ismét össze, amely fontos buddhista központ volt a 4. századtól (Hamar 2017). A buddhista központ közelében maradt fenn a Mogao-barlangrendszer (Mogao ku 莫高窟), vagyis az Ezer Buddha-barlangtemplom (Qianfodong 千佛洞) néven is ismert barlangtemplom-együttes.

Az Ezer Buddha-barlangtemplom homokkőfalba vájt 492 üregét kb. 366–1300 között építették ki. A barlangokat buddhista szövegekhez kapcsolható falfestményekkel és a buddhizmus alakjait mintázó, favázra tapasztott, festett agyagszobrokkal díszítették. A legkorábbi falfestmények az Északi Wei-korban (386–534) és az Északi Liang-korban (502–557) készültek (Fajcsák 2004). A barlangtemplom falain gyakran feltűnnek dzsátákatörténetek, akár csak a Kizil-barlangokban.

Buddhista szemszögből a barlangokban található szobrok jelentősebbek, ugyanis a vallási tisztelet tárgyaiként a szobrok álltak a templomok középpontjában, a dunhuangi festészet azonban, amelyet az „ezer fal kék-vörös színpompájaként” is emlegetnek, művészettörténeti szempontból rendkívüli, a festmények témájuknak, keletkezési idejüknek és sokféle művészi kifejező módjuknak köszönhetően a kínai festészet igen gazdag ráánk maradt tárházát jelentik (Miklós 1959).

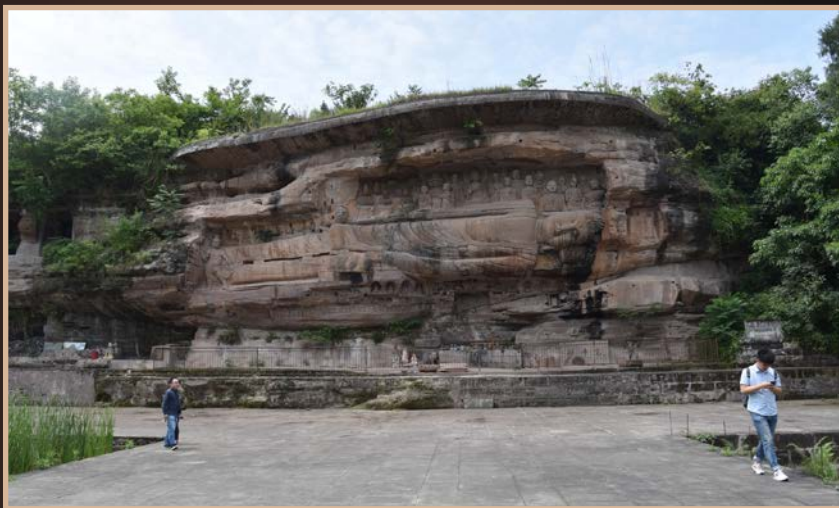
Ezer Buddha-ábrázolás, Pilu dong, Anyue, Sichuan

Dunhuang 17. számú barlangját a 11. század elején befalazták. Mivel a Góbi sivatag közepén lévő üreg kellőképpen száraz volt, ebben a barlangban fenn tudott maradni több száz papírra és selyemre festett festmény és fametszet, több ezer kézirattekercs, textil-, kultikus és használati tárgy. Az itt található dokumentumokat egy taoista szerzetes fedezte fel, majd Stein Aurél volt az első európai, aki belépett a barlangkönyvtárba a 20. század elején.

A felfedezés jelentősége, hogy a Dunhuang-barlang szövegei képezik a középkori Kína legnagyobb fennmaradt kéziratgyűjteményét. Amikor először megnyitották a sziklába vájt szakrális helyet, több tízezer kéziratot tartalmazott a mennyezetig felhalmozva. A kéziratok közel húsz nyelvi emléket őriznek. A legtöbb kínai nyelvű buddhista szöveg, de azon kívül találtak khotani, szanszkrit, tangut, tibeti, héber stb. nyelvű szövegeket is, amelyek emléket állítanak a helyi társadalomnak a barlang lezárását megelőző évszázadokban jellemző multikulturális jellegének (Galambos 2020).

A francia sinológus, Paul Pelliot volt a második európai, aki belépett a barlangba. A több ezer kézirat, amelyet elhozott, ma a Francia Nemzeti Könyvtár múzeumában található. 1994-ben British Library kezdeményezésére elindult a Nemzetközi Tunhuang Projekt, amelynek keretein belül digitalizálják a kéziratokat, és online elérhetővé teszik.

Fekvő Buddha (Wofu yuan 卧佛院), Anyue, Sichuan

Ahol a buddhák is elfekszenek: az Anyue régió barlangtemplomai

Az Anyue tartomány területén található barlangtemplomok nem olyan ismertek, mint akár a szomszédos Dazu tartomány barlangjai, ám hasonlóan jelentősek. Közel 70 buddhista barlangtemplom található ebben a régióban.

Ezek közül a Fekvő Buddha-barlangtemplom (Wofu

yuan 卧佛院) a hatalmas vízszintes elterülő buddhaszobornak köszönhetően kapott kiemelt figyelmet. Ebben a barlangtemplomrendszerben található továbbá a Tang-dinasztia korából származó buddhista szövegek legnagyobb fennmaradt, kőbe vésett gyűjteménye.

Kőfalba vésett felirat a Fekvő Buddha-barlangtemplomban (Wofu yuan 卧佛院)

Összesen 65 barlangjára véstek feliratokat, ezek közül tizenötben található szútrák. A szövegek az adott barlang tematikájának megfelelően reprezentálják a buddhista kánont, így például a Nirvána szútra is megtalálható, hiszen a fekvő buddhaszobor a történeti Buddha parinirvánáját, vagyis a halála utána bekövetkező nirvánát reprezentálja.

Egy másik barlangtemplom, a Vairocana- vagy Pilu-barlangok (Pilu dong 毗盧洞), Liu Benzun 柳本尊 kultusza köré épült, aki a régióban örvendett elismertségnek, mint a kínai ezoterikus buddhizmus egyik kiemelkedő követője. Az ő tablója áll a barlangrendszer középpontjában, illetve rá vonatkozó írásos utalást is találhatunk itt. A Remetelak-barlang (Youju dong 幽居洞) fő oszlopain egy rövid felirat olvasható, amely egy részlet Renzong császár 仁宗 (ur. 1022–1063) dicsőítéséből. Az eredeti szöveg egy olyan vers, amely néhányszor a buddhista kánonban is előfordul. Az oszlopokon a vers utolsó két sora található, ez a két sor magyar fordításban így hangzik:

惟有吾師金骨在曾經百
鍊色常新

**Mesterünknek
csak aranycsontjai
maradtak fent,
és [bár] százszor
megtisztította a tűz,
a színe mégis
tündöklő.**

Az idézett szöveget eredetileg egy Buddha-ereklyével kapcsolatos, ám ebbe az új kontextusba helyezve Liu Benzun gyakorlására, vagyis tűz általi megtisztulására utal. Így, amely egykoron Renzong császár dicsőítését szolgálta,

Pilu dong, Anyue, Sichuan
Liu Benzun aszketikus gyakorlását bemutató tabló

a Pilu-barlangokban Liu Benzun cselekedeteinek dicsőítésére került a kőoszlopra.

A kőfalba vésett feliratokkal kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy a barlangtemplomok ezen részei vannak leginkább kitéve az idő vasfogának, ugyanis

ezek a természetes erózió következtében idővel megkopnak, majd eltűnnek a falakról. Egykoron kőfalba vájták őket, hogy fennmaradjanak, napjainkban pedig nagy felbontású, digitális fényképekkel biztosítjuk, hogy az emlékek ne vesszen el.

Hivatkozások

Fajcsák Györgyi 2004. „Kínai buddhista barlangtemplomok: Dunhuang.” In: *Ókori és keleti művészet*.
 Galambos Imre 2020. *Dunhuang Manuscript Culture: End of the First Millennium*. Berlin: De Gruyter.
 Hamar Imre 2004. *A kínai buddhizmus története*. Budapest: Balassi Kiadó.
 Leidy, Denise 2004. „Cave Sanctuaries.” In: *Encyclopedia of Buddhism*. USA: Macmillan Reference.

Miklós Pál 1959. *A tunhuangi Ezer Buddha Barlangtemplomok*. Budapest: Magyar Helikon.
 Withfield, Roderick 2004. „Kucha.” In: *Encyclopedia of Buddhism*. USA: Macmillan Reference.
 Sharf, Robert 2013. „Art in the dark: the ritual context of Buddhist caves in western China.” In: *Art of Merit: Studies in Buddhist Art and its Conservation*. London: Archetype Publications.

Kínai szólásmondások és a mögöttük lévő jelentéstartalmak

Amikor vasból van a rizsestál, túl kicsi a cipő, a ló farát pedig meg kell paskolni – megmutatjuk, milyenek a bevett kínai szólásmondások és a mögöttük lévő jelentéstartalmak.

饭碗是铁做的，鞋子太小，马尾巴要拍——
——带你看看中国俗语以及其背后的含义！

A beszélgetésnek sajátos ízt és jellegzetességet adnak a közmondások, hiszen ettől színesebbé válik a kommunikációnk, nem beszélve arról, hogy a nyelv egy olyan mélyebb ismeretéről tesz tanúbizonyságot, amelyet igazán csak egy anyanyelvű beszélő érthet. Koi Ádám PhD-hallgató ezeket a nyelvi sajátosságokat veszi górcső alá, egy-egy érdekesebb példán keresztül mutatja be olvasóinknak, hogyan nyűgözhetjük le kínai beszélgetőtársunkat.

成语和俗语赋予对话独特的韵味与特色，它使我们的交流更加丰富多彩，更不用说它还展示了只有母语人士才能真正理解的更深入的语言知识。博士生桂亚当（Koi Ádám）深入研究了这些语言特征，并通过一个个有趣的例子向读者展示如何给中国对话者留下深刻的印象。

Nem minden közmondás *chengyu*

Mint minden nyelvben, a kínaiban is fontos szerepet töltenek be a szólások és a közmondások, avagy idegen szóval idiómák és idiomatikus kifejezések, amelyek sajátos ízt és karaktert kölcsönöznek a beszélő mondandójának. Ezen kifejezések osztályozására több versengő elmélet létezik, nem csoda hát, hogy a nyelvészek az angol nyelv vonatkozásában a proverb, a maxims és az idioms terminusokat egyaránt használják a kifejezések ugyanazon körére.

A kínai nyelvészet osztályozása sem mentes ilyesfajta terminológiai zűrzavartól: egyes kutatók szerint a megfelelő gyűjtőterminus a *shuyu* kifejezés volna, a mindennapokban azonban gyakran a *chengyu* kifejezés tág értelmezése érvényesül, maga alá gyűjtve minden olyan további idiomatikus kifejezést, amelyek abszolút nem teljesítik a szűk értelemben vett *chengyu*-kkal szemben támasztott négy írásjegyes formai követelményt, hasonlóan ahhoz, ahogy a magyar nyelvben a szólás, a közmondás, illetve a szólásmondás terminusoknak is létezik szűk értelmezése, miközben a mindennapokban gyakran kezeljük őket szinonimaként.

A *xiehouyu* és a *guanyongyu*

A *chengyu*-kre vonatkozóan számos kutatás, valamint megannyi szórakoztató és pedagógiai célú ismertető, audiovizuális anyag érhető el, nem is beszélve a legismertebb kínai nyelvi tankönyvcsaládokról, amelyek mind igyekeznek felvonultatni a leghasznosabbnak vélt *chengyu*-ket a szószedeteikben. Sokkal kevesebb figyelem összpontosul az idiomatikus kifejezések két másik csoportjára a *xiehouyu*-kre és a *guanyongyu*-kre, amelyek, mint látni fogjuk, szintén érdekesek a nyelvészek és a kínai nyelv iránt érdeklődő közönség figyelmére.

„túl kicsi a cipő”
Cipő az i. sz. 6. századból, Gaochang
British Museum,
Stein Aurél-gyűjtemény

Egy kis nyelvészet: mi a különbség szólás és közmondás között?

Mindannyian használunk idiómákat a mindennapi kommunikációban, anélkül, hogy tudatában lennénk, pontosan melyik típusba tartozik a kimondott nyelvi forma. Némelyeket **változtatlanul idézünk**, avagy „beillesztjük” őket a mondandónkba, mint

„Lám-lám, nemhiába mondják, hogy a hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kuttyát!”,

másokat a beszélő bizonyos határok között kiegészíthet (mondjuk alannyal, tárggyal vagy határozókkal), esetleg **megváltoztathatjuk** mondattani szerepüket:

**„azok ketten egy gyékényen árulnak”,
„nem szép dolog egy gyékényen árulni azokkal akik...”
illetve „a vele egy gyékényen árulók”.**

Nincs ez másként a kínai nyelvvel sem, amely a magyar nyelvhez hasonlóan rendkívül gazdag idiómakincsrel büszkélkedhet. A kínai idiómák ismertebb kategóriái a **chengyü** és a **yanyu**: előbbi, ahogy azt már a cikk elején említettem, az írott nyelvből eredő négy írásjegyből felépített szólásokat jelöli, utóbbi a jellemzően beszélt nyelvből eredő szólásokat, szófordulatokat. Ezzel azonban még megközelítőleg sem a teljes kínai nyelvi idiómakincs. A teljességhez még szükséges két további kategória, az úgynevezett **xiehouyü**-k és a **guanyongyü**-k említése.

Ezen írásban e két kevésbé ismert idiómát mutatom be, néhány példával illusztrálva a használatukat.

Az idiómák „hasznáról és káráról”

Az idiómák vagy idiomatikus kifejezések a nyelvek átvitt értelmű állandósult szókapcsolatai, amelyek jellemzően metaforikusak, nemritkán hasonlatok.

Mivel ezen kifejezések értelme túlmutat az őket felépítő egyes szavak értelmén, értelmezésük némely esetben fejtörést jelenthet még az anyanyelvi nyelvhasználók számára is.

Még nehezebb a nem anyanyelvi nyelvhasználók helyzete, hiszen esetükben a szocializáció más nyelvi környezetben történt meg, kulturális és történelmi ismereteik anyanyelvük kultúrájára és országuk/népük történelmére irányul, az idegen nyelv, avagy a cél nyelv kifejezéseinek asszociációi idegenek számukra.

Így hát az idiómák tanulásánál fokozottan érvényesül az a nyelvtanári intés, hogy

„aki nyelvet tanul, valójában kultúrát tanul,

hiszen ezek a néhány szóból álló kifejezések sokszor esszenciálisan ragadnak meg a kultúra mély rétegeit átható viszonyulásokat, attitűdöket. Az említett sajátosságuk teszik őket kiváló eszközzé azok számára, akik közelebb kívánnak kerülni Kína és a kínai emberek megismeréséhez.

Hogyan fordítsuk az idiómákat?

Az a csoport, akik számára az idiómák még az anyanyelvi nyelvhasználóknál és az idegen nyelvet tanulóknál is nagyobb fejtörést okoznak, a fordítók és a tolmácsok, hiszen ők ezen kifejezések fordításakor „vásárra viszik a bőrüket”, alkalmasságuk megítélése függ attól, helyesen fordítják-e ezeket a kifejezéseket. Ezen a ponton hozzá kell tennünk, hogy az idiómák és idiomatikus kifejezések tekintélyes részét a fordítástudomány a „reáliák” körébe sorolja, amelyek a fogalom egyik hagyományos meghatározása szerint olyan kifejezések, amelyek egy bizonyos nyelvre jellemzőek, nem lehet szó szerint lefordítani őket más nyelvre.

Érthető tehát, hogy az idiómák ismerete és használatukban való jártasság egy nem anyanyelvi nyelvhasználó esetében a célnyelv és a célnyelvi kultúra átfogó ismeretéről, tiszteletéről, továbbá műveltségről tanúskodik, jellemzően mély megbecsülést vált ki az anyanyelvi nyelvhasználókból. Az idiómák ismerete nem csupán a kedvező kép kialakításában játszhat szerepet, de lehetőséget biztosít kifejezőkészségünk és önálló stílusunk kifejtésére.

Csak nehogy eltévesszük...

Hátrányuk, hogy az egyes idiomatikus kifejezések használata és előfordulási gyakorisága igencsak alacsony, egy főnévhez, igéhez vagy melléknévhez képest, nem beszélve arról, hogy a mögöttes kulturális utalás sokszor igen összetett, a megértésében lévő hiányosság esetén fennáll a lehetősége annak, hogy rossz helyzetben vagy hibásan használjuk őket.

Javasolható tehát a körültekintés, illetve szótárak használata. A Commercial Press (*Shangwu Yinshuguan*) által kiadott „Új Kína” (*Xinhua*) szótárcsaládhoz tartozó egynyelvű *xiehouyu* szótár 4000 kifejezést, a *guanyongyu* szótár pedig 6000 kifejezést számlál.

Idiómákban beszélő csodagyerekek

Kínában a kisiskolások néhány százat ismernek, a felnőttek az iskolázottság fokának függvényében általában több százat vagy egy-két ezret. A távol-keleti országban sokszor a tudás és az intelligencia fokmérésének tekintik, hogy ki hány idiómát ismer, éppen ezért olykor fel-feltűnnek „csodagyerekek” a televíziók képernyőin, akik a nézők által választott írásjegyekkel kezdődő idiómákkal kápráztatják el a közönséget, nagyon magas fokú lexikai tudásról számot adva.

Most pedig a korábban már említett *xiehouyu*-kat és *guanyongyu*-kat fogjuk megvizsgálni.

Xiehouyu, „a frappáns”

A teljes *xiehouyu* helyett sokszor csupán a felvezető üzenet fogalmazódik meg, ezért ez a „tulajdonképpeni *xiehouyu*”. A felvezető üzenet elhangzása után jellemzően pauza történik, tulajdonképpen egyfajta „választ várunk”. A *xiehouyu* tehát nyelvi játékként értelmezhető, amelyben a felvezető üzenet megfogalmazója, a kávti-„kérdő” egy „feladványt” tesz fel, amelyre feleletet vár, részvételre invitálja a megkérdezettet.

Az utóüzenet csattanós, olykor meglepő, némely esetben trágár. Szemben a formális nyelvvel, a választékos és irodalmi regiszterekben szokásos *chengyu*-vel, a *xiehouyu* előfordulási helye jellemzően a fesztelen és népies nyelvi regiszter, azaz az informális nyelv. A *xiehouyu* fontos kelléke a humor – a hagyományos felfogás szerint a *xiehouyu* eredetét tekintve a dolgozó emberek leleménye, akik velős, olykor személyeket, helyzetüket, a világot érintő „vaskos” véleményüket ezzel az eszközzel fejezték ki. A *xiehouyu* asszociációt a köznapi élet helyzeteiből meríti, a mindennapi élet jeleneteit idézi. Lássuk néhány példát, és figyeljük meg *xiehouyu* szerkezeti felépítését:

①

**„felvezető üzenet” vagy „lead”,
azaz a „tulajdonképpeni xiehouyu”:
egy csonkán hagyott
vagy gondosan becsomagolt üzenet.**

Például:

A császár lánya... (huangdi de nüer 皇帝的女儿)

„utóüzenet” vagy „válasz (da'an 答案)”: csattanó, a csonkán hagyott üzenet kiegészítése, az elvont üzenet konkrétá tétele.

„...nem aggódik a házasodás miatt” (bu chou jia 不愁嫁)

②

A teljes xiehouyu:

A császár lánya nem aggódik a házasodás miatt.

(huangdi de nüer – bu chou jia 皇帝的女儿——不愁嫁)

Jelentés: Olyan dolog, amely iránt nem múló a kereslet / sokak által vágyott áhított dolog.

Lássuk egy másik példát:

A teljes xiehouyu:

Mikor Mu Guiying csatába bocsátkozik, paripája sikerbe vágat (biztos siker).

Mu Guiying chuzhung – ma dao chengong 穆桂英出征——馬到成功

Nézzük, hogyan mutatnak egy-egy mindennapi mondatban ezek a kifejezések:

1.

Ha te intézed ezt az ügyet, akkor az biztos siker.

zhèjiànshì yóunǐ láizuò yídingkěyǐ mǎdàochénggōng
这件事由你来做一定可以马到成功,

[Ha te intézed ezt az ügyet, akkor az annyi, mint paripával sikerbe vágatni.]

2.

Azt nem tudom, hogy biztos-e a siker, azt viszont tudom, hogy a vizsgán megtettem mindent, ami tőlem telt.

我不知道是否能够马到成功, 但我知道我们在考试中已经全力以赴。

wǒbùzhīdào shǐfǒu nénggòu mǎdàochénggōng, dàn
wǒzhīdào wǒmenzài kǎoshìzhōng yǐjīng quánlìyǐfù

[Azt nem tudom, hogy paripával sikerbe vágatok-e, azt viszont tudom, hogy a vizsgán megtettem mindent, ami tőlem telik.]

A fenti használatokból jól látszik, hogy a *xiehouyu*-k a képi megidézés révén színt kölcsönöznek a mondatoknak, rugalmasságuk révén pedig több mondattani funkcióban is megállják a helyüket.

Guanyongyu, „a velős”

A *guanyongyu* az állandósult szókapcsolatok azon körét jelenti, amelyek idiomatikusak, fő karakterjegyeik azonban a rövidségük (jellemzően három írásjegy) és az általánosságuk (a megfogalmazott üzenet jóval kevesebb mögöttes specifikus információval rendelkezik a *chengyu*-khöz képest). Rövidségük és konkrétságuk velejárója, hogy jóval könnyebb ekvivalens vagy közel hasonló értelmű kifejezést találni hozzájuk, mint a tőlük hosszabb, komplexebb üzenetet megfogalmazó idiomáknál. Ami a mondattani besorolását illeti, a *guanyongyu* jellemzően négy csoport valamelyikébe tartozik:

1. ige-tárgy szó szerkezet (动宾结构, dòng bīn jiégòu)

2. alárendelő szó szerkezet (偏正结构, piān zhèng jiégòu)

3. alany-állítmány szó szerkezet (主谓结构, zhǔwèi jiégòu)

4. mellérendelő szó szerkezet (并列结构, bìngliè jiégòu)

Amint látható, a *guanyongyu*-k mondattani besorolása viszonylag egyszerű szemben a szintaktikailag rendkívül változatos *chengyu*-kkel. Fenti jegyei miatt a *guanyongyu* viszonylag könnyen értelmezhető, gyakorta első hallásra is egyértelmű, elsajátítása kevesebb energiát igényel, mint a többi idiomatípusé.

Lássuk néhány példát:

„megpaskolni a ló farát”

(拍马屁, pāimǎpì)

jelentés: hízelegni, talpnyalóként viselkedni

„felgyúl a zöld lámpa”

(开绿灯, kāilǜdēng)

jelentés: zöld utat kap, valami engedélyt kap

„a hátsó ajtón bemenni” (走后门, zǒuhòumén)

jelentés: nem szabályos utat járva eljárni, ügyet korrupcióval elintézni

„kisméretű cipőt visel(tet)ni (valakivel)”

(穿小鞋, chuānxiǎoxiē)

jelentés: valakinek megnehezíteni a dolgát, nehezíteni a helyzetén

„élő szótár/írásjegytár” (活字典, huózìdiǎn)

jelentés: nagy tudású, nyelveket jól beszélő egyén, két lábon járó lexikon

„vas rizsestál” (铁饭碗, tiěfǎnwǎn)

jelentés: biztos előmenetelt ígérő munkahely

„elveszti a rizsestálát” (丢饭碗, diū fǎnwǎn)

jelentés: felmondanak neki, elveszti a megélhetését

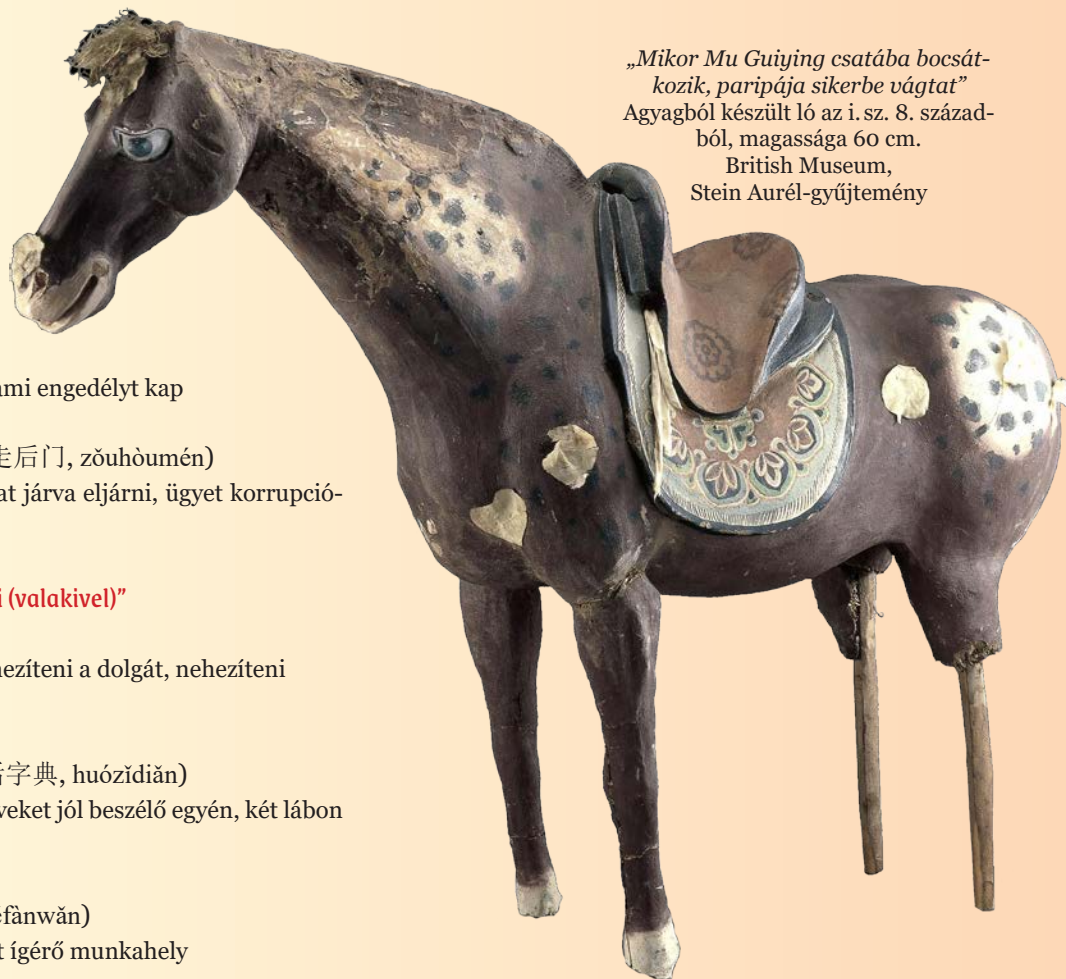
„ezer mérföldes paripa” (千里马, qiānlǐmǎ)

jelentés: rendkívül tehetséges ember

Már ezen néhány példából is kitűnik néhány eltérés a fentebb említett *xiehouyu*-khöz képest. Az egyértelmű szerkezeti eltérések mellett feltűnhet a kifejezések közvetlensége, pikírsége, illetve a témaválasztás is.

A *guanyongyu* igen sokszor válik a problémás társadalmi jelenségek megfogalmazásának az eszközévé, éppen ezért különösen beszédes azok számára, akiket foglalkoztatnak a kínai társadalom mélyebb kérdései és problémái.

„Mikor Mu Guiying csatába bocsátkozik, paripája sikerbe vágat”
Agyagból készült ló az i. sz. 8. századból, magassága 60 cm.
British Museum,
Stein Aurél-gyűjtemény

Összefoglalva, a kínai idiómakincs e cikk hasábjain tárgyalt két kategóriája sok ezer kifejezést foglal magába, a kínai idiómák tárházának bősége hűen tükrözi a kínai nyelv gazdagságát.

Hasonlóan a *chengyu*-höz és a *yanyu*-höz, a *xiehouyu* és *guanyongyu* esetében is nemcsak önálló szerkezeti sajátosságokról, hanem rájuk idiomatípusonként eltérő témaválasztásról és retorikai célokról is beszélhetünk, továbbá eltérő lexikai regiszterekben fordulnak elő.

Bár a kifejezések használata körülmekintést igényel, biztosak lehetünk benne, hogy ha használatukban jártasságra szert teszünk, csatába bocsátkozó *Guiying*ként vágatunk a biztos sikerbe.

Hivatkozások

- HUANG BORONG 黄伯荣- LIAO XUDONG 廖序东. 2017. *Xiandai Hanyu*. Beijing: Gaodeng Jiaoyu Chubanshe.
KLAUDY KINGA. 2013. „Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában.” In: Bárdosi V. (szerk.) *Reáliák – A lexikológiától a frazeológiáig. Értelmezések és fordítási kérdések*. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 86–91.
WEN DUANZHENG 温端政. 2013. *Xinhua Guanyongyu Cidian*. Beijing: Shangwu Yinshuguan.
WEN DUANZHENG 温端政. 2016. *Xinhua Xiehouyu Cidian*. Beijing: Shangwu Yinshuguan.
WEN XIAOHONG 温晓红. 2008. “Bridging Language and Culture: A Study of Chinese Guanyongyu Componds”, *Journal of Chinese Linguistics*, June 2008, Vol. 36, No. 2 (June 2008), Hong Kong: The Chinese University of Hong Kong Press, 249–273.

Kultúrák harca – avagy online videójátékosok attitűdjeinek vizsgálata Keleten és Nyugaton

文化之战——对东西方网络游戏玩家态度的审视

A videójátékosok motivációs vizsgálatával már régóta foglalkozik a videójáték-kutatás, így nem egy olyan kategorizálást publikáltak, amelyben különböző csoportokba sorolják az online játékosokat aszerint, hogy a játékon belül milyen tevékenységet szeretnek végezni, mi az a belső hajtóerő, motiváció, amely miatt az adott játékkal játszanak. Jelen írás arra a kérdésre fókuszál, hogy az eltérő országból származó játékosok motivációit mennyire befolyásolja a kulturális háttérük. Gájász Enikő 安妮 cikkében arra keresi a választ, hogy vajon hasonló motivációs képet mutatnak-e az individualista társadalomból származó magyar egyetemista gamerek, illetve a kollektivisták társadalomból származó kínai egyetemista gamerek?

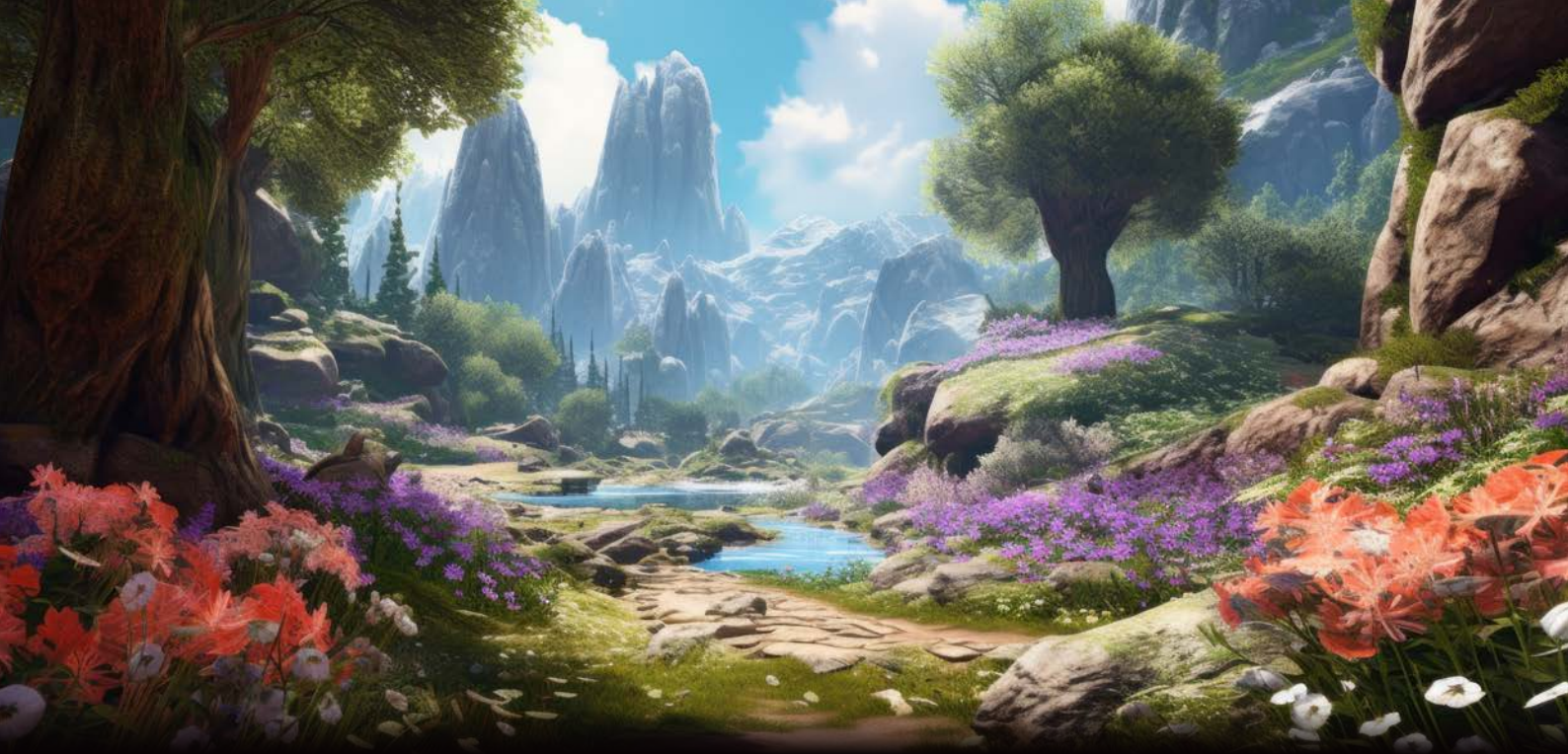
网络游戏研究长期以来都是针对网络游戏玩家的动机考察，并没有发表过针对玩家分类的研究。即根据网络游戏玩家在游戏中喜欢从事的活动，以及选择某种特定游戏的内在驱动力和动机来将他们进行分类。本文重点研究不同国家玩家的动机是如何受到其文化背景影响的。安妮（Enikő Gájász）在其文章中探讨了来自个人主义社会的匈牙利大学生以及来自集体主义社会的中国大学生游戏玩家是否会表现出相似的动机取向。

A kínai videójáték-piac a világ egyik legdinamikusabban fejlődő és legnagyobb piaca, amely óriási lehetőségeket kínál a játékfejlesztők és a vállalatok számára. Kínában a videójátékok hatalmas népszerűségnek örvendenek, és a játékipar gyors ütemben növekszik, ahogy egyre több ember kapcsolódik az online játékokhoz. A kínai piac egyedi kihívásokat is felvet a játékfejlesztők számára, beleértve a kulturális különbségeket és a szigorú szabályozást, ugyanakkor a helyi játékok és platformok egyre nagyobb globá-

lis hatással rendelkeznek. A kínai videójáték-piac mind a játékosok, mind a fejlesztők számára izgalmas és dinamikus környezetet biztosít a folyamatos innováció és kreativitás számára.

Kollektivisták vagy individualisták ország?

Jelen írás a kulturális különbségekre fókuszálva vizsgálja a videójátékosok viselkedési mintáit. Ahhoz, hogy eldönthessük, a két említett ország társadalmi milyen kulturális értékek mentén szerveződik,

Geert Hofstede kulturálisdimenzió-elméletét hívhatjuk segítségül, mint meghatározó értelmezési keretet. Az elméletet megalkotó holland szociálpszichológus még egy honlapot is létrehozott, ahol országokra lebontva megnézhetjük többek között azt, hogy az adott nemzetet kollektivisták vagy inkább individualisták ismérvek jellemzik.

A társadalomkutató elmélete alapján Magyarország inkább individualista ország, Kínában pedig kollektivisták értékei dominálnak. Természetesen joggal merül fel a kérdés, hogy a folyamatosan átalakuló és egyre komplexebb világunkban, mennyire lehet egy adott társadalmat szigorúan kollektivistának vagy individualistának nevezni, így az említett faktorokat érdemes irányadónak tekinteni, semmint merev kategorizálásként használni.

**Kínai kettősség:
Az egygyerek-politika
ellentmondásai és Kína
kollektivisták üzleti kultúrája**

Hofstede szerint Kína tehát kollektivisták társadalommal rendelkezik. Ahogy azonban kiderült, nem fekete-fehér a társadalmak kulturális besorolása, Kínával kapcsolatban például érdemes az egygyerek-politikát vagy akár az üzleti kultúrát is figyelembe venni.

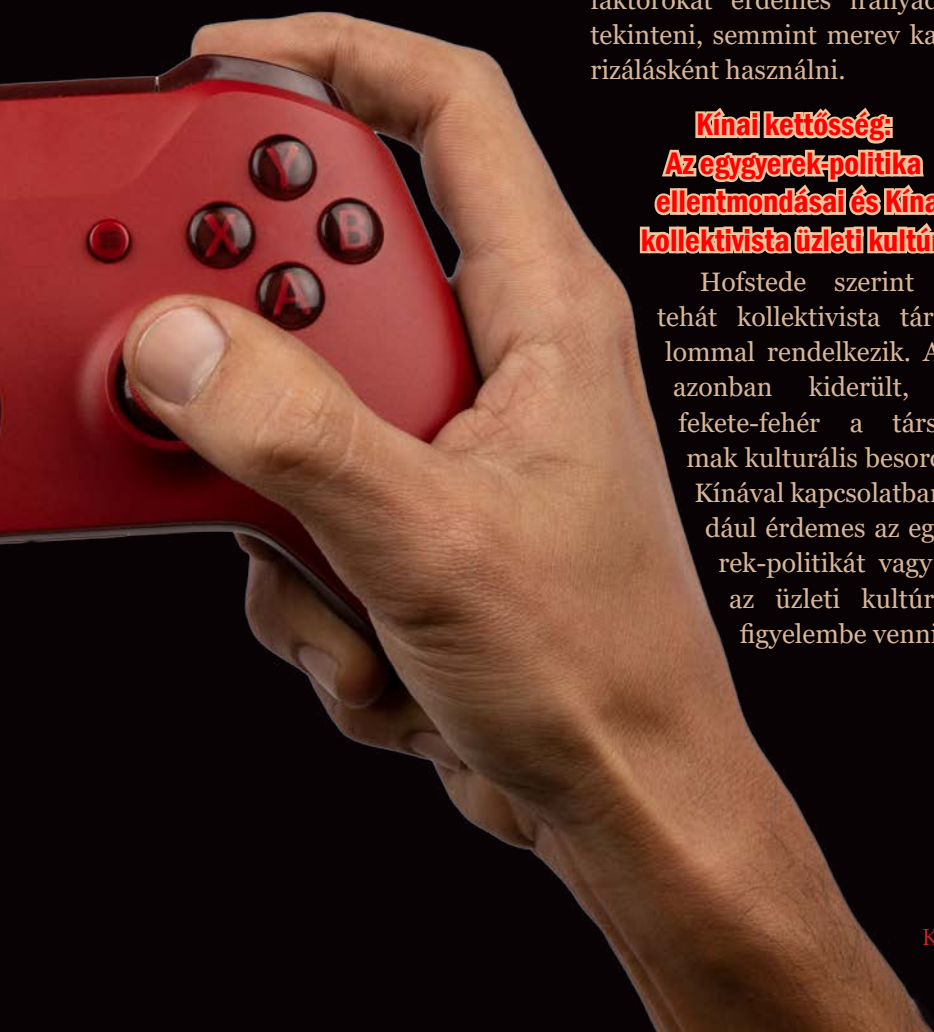
A kínai egygyerek-politika, amelyet az ország hosszú ideig fenntartott, ambivalens hatásokat gyakorolt a társadalom kulturális dinamikájára.

Családon belül az egygyerek-politika az individualista értékek fejlődését segítette elő, mivel a gyerekek nem voltak kénytelenek osztozni testvéreikkel az otthoni tevékenységekben, ételben vagy ajándékokban, sőt az egy gyermekre nehezedő nyomás is fokozza az egyéni felelősségérzetet és versenyképességet az oktatásban és a munkaerőpiacon, ezzel is az individualizmus felé billentve a társadalmi berendezkedést.

Hofstede kulturális dimenziói alapján Kína mégis erősen kollektivisták társadalomként írható le. Így elmondható, hogy a távol-keleti ország egy érdekes vegyülete az egyéni felelősségvállalásnak és a közösségi összetartozásnak.

Ez utóbbira példa

a „guanxi”, vagyis a kapcsolatok kultúrája, és az ehhez kapcsolódó win-win gondolkodás és igazságosság elvei, amelyek mélyen beivódtak a kínai üzleti szemléletbe.

Guanxi **Az üzleti siker kulcsa a kínai kultúrában**

A *guanxi* (关系) egy olyan kifejezés, amely az egyéni társadalmi hálóját jelöli, amely kölcsönösen előnyös személyes és üzleti kapcsolatokat foglal magában. A „*guan*” (关) karakter azt jelenti, hogy „lezárt” és „gondoskodó”, míg az „*xi*” (系) karakter „rendszer” vagy „kapcsolat” jelentésű.

Alapvetően a *guanxi* egy olyan személyes kapcsolatot ír le két ember között, ahol az egyik fél képes rávenni a másikat egy szívesség vagy szolgáltatás elvégzésére, vagy éppen fordítva – azaz az egyik fél álláspontját vagy szándékát befolyásolja a másik fél.

A *Guanxi* nemcsak egy szó Kínában, hanem egy egész világ: szoros barátságok, üzleti kapcsolatok és kedvező helyzetek hálója.

Az említett kollektivista értékek elősegítik az egyének közötti kapcsolatok építését és a versenyelőny megszerzését azok számára, akik értik és alkalmazzák ezeket a kulturális normákat.

A fenti példák rávilágítanak arra, hogy bár az egygyerek-politika az otthonokon belül az individualizmus irányába tolta el a mérleg nyelvét, a kínai társadalom számos más területen, különösen az üzleti kultúrában, továbbra is hangsúlyozottan kollektivista értékeket tükröz.

Magyarország a Hofstede-elmélet tükrében: az egyéni szabadság és teljesítmény kultúrája

Kína után vizsgáljuk meg hazánkat is. A Hofstede-elmélet szerint Magyarországon az emberek főként az egyéni szabadságot preferálják. Ez azt jelenti, hogy a magyaroknak lényeges a személyes és családi ügyekre való koncentráció. Az ilyen társadalmakban fontos, hogy az egyén megfeleljen az elvárásoknak, és magabiztos legyen. A munkahelyen az emberek értékelik a kölcsönös előnyöket, és az előrelépés a személyes teljesítményen alapszik.

Megvizsgáltuk a két országot az individualizmus-kollektivizmus dimenzió mentén, következő lépésként a játékoszosításokat kell oly módon csoportosítanunk, amelyek egyértelműen besorolhatók az említett individualizmus-kollektivizmus dimenzió mentén.

Videójátékosok, mint kísérleti nyulak

A játékosok megvizsgálásához egy magyar modell használható, amelyet a JátékosLét kutatóintézet fejlesztett ki. Ez az intézet 2011 óta vizsgálja a játékosközösségeket. Ezen írás tehát egy hazai és egy holland elmélet között keresi a kapcsolatot azzal a céllal, hogy jobban megismerjük a videójátékosok motivációit és az azok mögött meghúzódó kulturális értékeket. A JátékosLét Kutatóközpont által végzett kutatások alapján

a videójátékosok motivációi kétfélék lehetnek: emberközpontúak és világközpontúak.

Az IBM csapdája, azaz Hofstede elméletének kritikája

Sokan óva intenek a holland szociálpszichológus elméletének az alkalmazásától. A 60-as, 70-es években végzett kutatásban ugyanis, mivel az a szervezeti kultúrát kívánta vizsgálni, kizárólag az IBM dolgozói vettek részt. Az IBM munkatársainak korlátozott mintájából származó eredmények valóban nem fedik le teljes mértékben egy adott ország sokszínű társadalmát. A városi lakosság, a magasabb jövedelműek és az egyetemi végzettségűek választai lehetnek eltérőek a vidéki lakosok, az alacsonyabb jövedelműek és a kevésbé képzettek véleményeitől.

A kutatást azóta frissítették, a legújabb eredményekről a www.hofstede-insights.com számol be.

A két főcsoporton belül további alkategóriák különíthetők el.

Az emberközpontú játékosokat általában az motiválja, hogy másokkal tudnak játszani, míg a világközpontú játékosokat a számítógépes játék által megteremtett új világ megismerése izgatja.

Ez alapján meg is fogalmazható a hipotézis, miszerint az individualista társadalmakból, például Magyarországról érkező emberek, nagyrészt a kék szekciókba sorolhatók, és inkább világot felfedező típusú játékosok, mint például a „fantáziálók”, a „gyűjtögetők” vagy a „problémamegoldók”.

Ezen kívül feltételezhetjük, hogy a „emberközpontú versengő” kategóriákban is lesznek magyar játékosok.

A kínai diákokat leginkább a narancssárga szekciókban találjuk majd, hiszen ők a kollektivisták képviselői, ezért inkább „emberközpontú közösségi” játékosok, „csapatjátékosok” és „társ-keresők” (1. ábra).

EMBER-KÖZPONTÚ	VERSENGŐ	VEZETŐ
		HARCOS
VILÁG-KÖZPONTÚ	KÖZÖSSÉGI	CSAPATJÁTÉKOS
		TÁRSKERESŐ
VILÁG-KÖZPONTÚ	FELFEDEZŐ	FANTÁZIÁLÓ
		GYŰJTÖGETŐ
		PROBLÉMAMEGOLDÓ

1. ábra: Fromann Richárd által megalkotott F-modell a játékosok tipizálására

Fontos megjegyezni, hogy ez a modell egyelőre tesztelés alatt áll, lehetőséget kínál azonban olyan nemzetközi összehasonlító vizsgálatokra, mint amilyen az alábbi rövid kutatás is.

Nézzük is meg részletesebben a kínai és magyar egyetemisták videójáték-motivációit. A 2017-ben végzett kutatásban 92 magyar és 85 egyetemista videójátékos töltötte ki az összesen 39 kérdésből álló kérdőívet, amely a játékosok

játékon belüli szokásaira vonatkoztak (2. ábra). A cikk terjedelme miatt nem nincs mód részletesen ismertetni az összes kérdést. Szolgáljon így egy-egy példa arra, hogyan osztható osztályozható a játékosok az alapján, hogy milyen viselkedést tanúsítanak a játék során, legyen az individualista vagy kollektivisták. Például azok, akik fontosnak tartották a közös célok elérését a játékban, nyilvánvalóan kollektivisták elvek mentén játszanak. Más-

résről azok, akik arra törekedtek, hogy jobban teljesítsenek, mint a többiek, azoknál az individualista értékek dominálnak a játékban.

A kérdőíves kutatásból kiderült, hogy a kínai játékosoknak erős a csapatjáték iránti vágyuk van. A többségük szívesen játszik csapatban és egyedül is. Kiemelkedően fontos számukra, hogy jó tagjai legyenek a közösségnek. Ezen kívül, mint a kulturális értékek kivetülése, a kínai játékosok a játékoskarakterük fejlesztését és az új kihívásokat tartják lényegesnek.

Ezzel szemben a magyar játékosok viszont inkább egyedül próbálnak boldogulni a játékban, és a játékban való különféle tárgyak és felszerelések gyűjtését tartják izgalmasnak. Ugyanakkor számukra is fontosak az új kihívások a játékban, de a csapatjáték és a társas kapcsolatok kevésbé hangsúlyosak.

Ezen különbségek hátterében kulturális eltérések húzódnak meg. A kínai társadalom hangsúlyt helyez a csapatmunkára és a társas kapcsolatokra, míg a magyar társadalom inkább az egyéni szabadságokat és a személyes kihívásokat értékeli.

Ezen kívül a kínaiak erősen értékelik a karakterfejlesztést, amely a versenyszellem és az egyéni kihívások iránti vágyuktól függ.

Kategória	Individualista kérdés: A JÁTÉK SORÁN FONTOS NEKEM...	Kollektivista kérdés: A JÁTÉKBAN SZERETEK...
EMBERközpontú, VERSENGŐ (vezető)	válaszalternatíva: hogy ismert és ELISMERT legyek a játékosok körében.	
EMBERközpontú, KÖZÖSSÉGI (csapatjátékos)		válaszalternatíva: CSAPATHOZ tartozni, mert így EREDMÉNYESEBB vagyok.
VILÁGközpontú, FELFEDEZŐ (fantáziáló)	válaszalternatíva: hogy ÚJ/ismeretlen VILÁGOKAT fedezzek fel	

2. ábra: Példák a kérdőív kérdéseinek és válaszainak kategorizálására

Az eredmények tehát gyakran megerősítették a hipotézist, de természetesen akadtak „vegyes” játékosok, akik egyszerre követik a kollektivista és az individualista értékeket. Némelyik játékos pedig éppen a várttal ellentétben ellentétes eredményt mutatott. Egy-egy példa erre a kutatás során feltárt kérdésekből: volt olyan kínai játékos, aki inkább egyjátékosmódban játszik, sőt a játékban

a harcos szerepét választja, és ez egyértelműen az individualista játéktípust tükrözi. Ugyanakkor volt olyan magyar játékos is, aki kifejezetten csapatban szeret játszani, és ez egyértelműen a kollektivista játéktípusra utal. Ebből arra következtethetünk, hogy az emberi viselkedés és motiváció sokkal összetettebb, mint amennyire azt egy kutatás képes lenne teljesen körbejárni. Mindannyian

egyedi életcélokkal, értékekkel és hátterekkel rendelkezünk, és ez befolyásolja, hogyan viselkedünk és reagálunk különböző helyzetekben, beleértve a videójátékokat is. A társadalmi és kulturális tényezők mellett olyan egyéni jellemzők is szerepet játszanak, mint a személyes tapasztalatok, a személyiségjegyek és az érzelmi állapot.

Ezért is fontos a kutatásokban és értelmezéseikben figyelembe venni a komplexitást és elismerni, hogy az emberek változatos okokból dönthetnek az individualista vagy kollektivisták játékstílus mellett. A széles perspektíva és a mélyebb megértés segít bennünket abban, hogy jobban átlássuk az emberi viselkedés gazdag palettáját, beleértve a videójátékokban tanúsított motivációkat is.

„Arcvesztett” játékosok: az interkulturális kihívások árnyoldalai

A játékosok motivációin túl a kutatásban egy izgalmas távol-keleti komponenst a „mianzi”-t, vagyis magyarul az „arc”-ot is megvizsgáltam. Az „arc” nem más, mint egy személy hírneve és annak társadalmi következménye és jelentősége. Az „arc” tehát az egyén társadalmi státuszának és presztízsének elismerésére utal mások által, ebből következik, hogy a „mianzi”-t lehet szerezni, megőrizni, kölcsönkérni és irányítani (Hu 1944; Hwang 1987; Kinnison 2017).

Kínában tehát nagyon is fontos, hogy az emberek tiszteletben tartásuk egymás „mianzi”-ját, különösen a magasabb társadalmi státuszúakét. A kutatásból kiderült, hogy a külföldi játékosokkal való kapcsolatok során is fontos a tiszteletteljes viselkedés, mind a kínai, mind a magyar játékosok megerősítették az interkulturális tisztelet és megértés fontosságát a játékoskapcsolatokban.

A kutatásban 25-25 magyar és kínai gamer adott interjút, a válaszokból kiderült, hogy ...

„Vegyesek az érzéseim a külföldi játékosokkal kapcsolatban, általában pozitív a benyomásom, de mindenhol vannak »mérgező« játékosok, akiknek romboló viselkedése, nemcsak a kommunikációban, hanem a játékstílusban is megmutatkozik.”

„Némely játékos túlságosan arrogáns, és nem vállal felelősséget.”

„A KULTÚRÁK KÜLÖNBÖZŐEK, DE AZ EMBEREK UGYANAZOK.”

Hivatkozások

- Fromann Richárd 2014. „Gamification – betekintés a netgeneráció-kompatibilis, játékos motivációk világába”. *Oktatás-Informatika* 6(1): 60–70.
- Fromann Richárd 2012. „Magára hagyott generációk avagy mit kezdünk az online (szerep)játékokkal?” In: Gabos Erika (szerk.) *A média hatása a gyermekekre és a fiatalokra VI.*, 195–201.
- Hu, H.C. 1944. “The Chinese Concepts of ‘Face’”. *American Anthropologist* 46 (1): 45–64
- Hwang, K. 1987. “Face and Favor: The Chinese Power Game”. *American Journal of Sociology* 92 (4): 944–974
- Játékoslet Kutatóközpont: <http://www.jatekoslet.hu/news.php>
- Kinnison, Li Qing. 2017. “Power, Integrity, and Mask – An Attempt to Disentangle the Chinese Face Concept”. *Journal of Pragmatics* 114: 32–48
- Hofstede elméletéről információk: www.hofstede-insights.com/.
- Megjegyzés: A cikkben a szerző 2017-ben és 2021-ben végzett kutatási eredményeit közli.

Könyvajánló

ZHANG WEI

Hétféle gomba

ford. Zombory Klára,
Geopen, 2021, 166 oldal

A *Hétféle gomba* című kisregény Zhang Wei első magyarul megjelent alkotása. A szerző – neve lehet, hogy még kevésbé ismert a magyar olvasóközönség előtt – hazájában elismert és közkedvelt író, a Kínai Írószövetség alelnöke. A *Hétféle gomba* saját gyerekkori emlékeiből, szülőfaluja közelében fekvő Shan-

dong-félszigeti erdőgazdaság helyszínéből és karaktereiből ihletődött, és háttérét Kína valós történelmi időszaka, a „kulturális forradalom” adja, ennek ellenére mégis sok szempontból végletesen szürreális alkotás. Az erdőgazdaság lakói olyan különbözőek, mint a fák tövében növő gombák; az apró kavicsgomba, fenyőaljgomba vagy a sárga „ragacsfészek”. Van közöttük ízletes, de akad mérges is. Az erdőrengeteg elszigetelt, öntörvényű világában sajátos légkörré olvad össze a mágikus hallucináció az abszurd történelmi kor valóságával. A legkülönbébb karakterek felvonultatása mellett a kisregény a legváltozatosabb szövegtípusokban is bővelkedik; a gombahatározótól kezdve, tacepaón és szerelmesleveleken át a születésnap köszöntőig sok mindent olvashatunk. A különféle műfajok megkövetelte stiláris jellemzőket Zombory Klára remek nyelvi megoldásokkal követi magyar fordításában.

JUDY I. LIN

Méreggel átítatott varázslat

ford. Weisz Böbe
Next21, 2023, 382 oldal

A *Méreggel átítatott varázslat* A tea könyve duológia első része, amely az olvasókat egy kínai kultúrán és történelmen alapuló fantasyvilágba repíti el. A sajátosan kínai elemek a mágiával elegyedve jelennek meg a regényben, így a tea készítésének hagyományos kínai művészete a műben

igazi mágiává alakul. Ning éppen csak belecsöppen a teamágia világába, máris az udvar előtt kell egy verseny során bizonyítania tudását. Ugyanakkor elsődleges célja nem a miniszterek és udvarhölgyek lenyűgözése, hanem testvérét, a méregtől haldokló Shút akarja megmenteni. Ning azonban akaratlanul is belekeveredik az udvari intrika kusza szálai közé, és állást kell foglalnia a politikai cselszövések útvesztőjében. Judy I. Lin regénye ötvözi az kalandregények izgalmát a hagyományos kínai kultúra sajátos jelenségeivel, amely az olvasónak nemcsak fordulatot cselekményt nyújt, hanem bepillantást enged a kínai mitológia és varázslás hagyományába is.

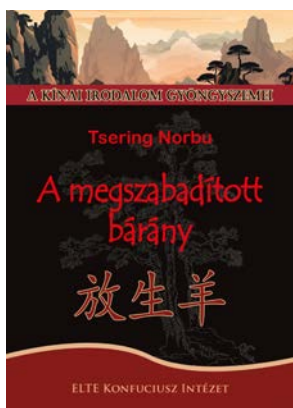
A KÍNAI IRODALOM GYÖNGYSZEMEI

A Konfuciusz Intézet új könyvsorozatát indít!
Íme sorozatunk első két kiadványa:

TSERING NORBU

A megszabadított Bárány

ford. Pap Melinda, Ésik Szandra,
Viczeni Mátyás, Zöldi Anna
Konfuciusz Intézet, Budapest, 2023, 390 o.

A neves irodalmi díjjal kitüntetett tibeti író kötetéből első ízben nyerek az olvasó bepillantást a Tibeti-fennsík lakóinak mindennapjaiba. Az írások követik a hagyományos tibeti elbeszélésmód stílusát, feltárják a tibeti emberek életmódját és világszemléletét, Tibet történelmét és kulturális

változásait. Minden egyes darab tisztelgés Tibet lakóinak melankolikus és mélyen vallásos lelke előtt.

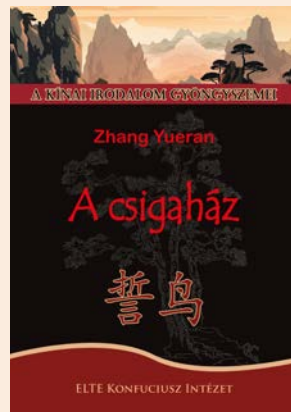
ZHANG YUERAN

A csigaház

ford. Pap Melinda
Konfuciusz Intézet, Budapest, 2023, 382 o.

A vak Chunchi titkot rejteget. Nevelt fia Xiaoxing és egy eunuch társaságában telnek napjai egy romos házban, kagylóhéjakkal és csigaházakkal dugig telt ládák közt éli az életét. Mit vár, mit remél Chunchi kiolvasni belőlük? Miért száll időről időre mégis a

tengerre? Miközben a válaszokat kutatja a múltban, Xiaoxing távol kerül otthonától, és eljut Jáva őserdőibe. A tizenötödik század elejétől, amikor Yongle császár flottái járták a tengereket, hogy felkutassák Délkelet-Ázsia szigeteit, Észak-Kína fagyos telén át a trópusok forróságáig barangolhatunk a csigaház kanyargós járataiban, hogy találkozzunk a megszállottságig fajuló elszántsággal és a szerelemmel, amely a legelszántabb tébolyra is képes.

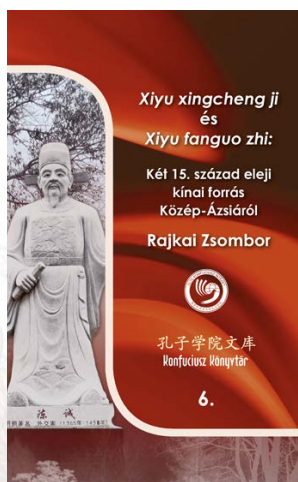
KONFUCIUSZ KÖNYVTÁR

RAJKAI ZSOMBOR

Xiyu Yingcheng ji és Xifu Fanguo zhi: Két 15. század eleji kínai forrás Közép-Ázsiáról

Konfuciusz Intézet, Budapest, 2023, 170 oldal

A 15. század eleji Kínában Yongle császár uralkodása idején rendkívüli módon megélnék a diplomáciai követjárások. Kína nem csupán a szomszédos országokkal és népekkel igyekezett szorosabb kapcsolatokat kialakítani, de olyan távolabbi államokkal is, mint például a közép-ázsiai Timurida Birodalom. Ennek eredményeként született meg császári parancsra egy 1413–1415-ös kínai követség nyomán két olyan forrás Közép-Ázsiáról, amelyek azután évszázadokig szinte az egyetlen gyakorlati útmutatóként

szolgáltak a kínai udvar számára. Chen Cheng, a két forrás szerzője, egy konfuciánus tudós-hivatalnok szemszögéből páratlan betekintést nyújt mind a követség útvonalába, mind pedig az út során érintett népek, azon belül is elsősorban az akkori timurida főváros, Herát életébe és szokásaiba. A jelen kötet a két forrás kommentárokkal, képekkel és térképekkel gazdagon illusztrált magyar nyelvű fordítása.

A szerző, Rajkai Zsombor, a kiotói Ritsumeikan Egyetem Egyetem Nemzetközi Karának professzora.